ستالين

ژباړه: وياړ

مارکسيزم
او
د ژبپوهنې مسئلې

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوزوف ستالين

مارکسيزم

او د ژبپوهني مسئلي

ژباړه:ويا ړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکسيزم او د ژبپوهنې مسئلې

جوزوف ستالين

ژباړه:وياړ

سمون:زيړ افغان

برېښنايي خپرېدنه او بياکتنه: زمری ۱۴۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم د ژبپوهنې اړوند مسائل پېچلې او اړینې اکاډمیکي او تخصصي پوهې ته اړتیا لري، خو ما تر خپله وسه هڅه کړې چې دا ژباړه ساده او د پوهېدو وړ وي.

هیله مندیم دا ژباړه د مارکسیزم او د ژبپوهنې د مسئلو په اړه د پوهې په برخه کې ګټوره تمامه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

مارکسیزم او د ژبپوهنې مسئلې.. ۱

د ژبپوهنې ځینې مسئلې.................................... ۳۵

ملګرو ته ځوابونه... ۴۴

ملګري سانژیف ته ۴۴

ملګرو د.بلکین او س. فورر ته ۴۶

ملګري ا.خولوپف ته ۴۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکسیزم او د ژبپوهنې مسئلې[1]

د څوانو ملګرو یوې ډلې له ما غوښتي چې په مطبوعاتو کې د ژبپوهنې د موضوعاتو، په ځانګړي توګه د ژبپوهنې په اړه د مارکسیزم د لیددود په اړه خپل نظر ووایم.زه ژبپوه نه یم او په هیڅ ډول نشم کولای د دې ملګرو غوښتنه، څرنګه چې اړینه ده پوره کړم.خو له مارکسیزم سره د ژبپوهنې او د نورو ټولنیزو علومو په برخه کې آشنایي لرم، نو د همدې لپاره مې منلې چې د ملګرو ځینو پوښتنو ته ځوابونه ووایم.

پوښتنه:آیا دا سمه ده چې ژبه پر بېخبنا ودرېدلې مخبنا ده؟

ځواب:نه، دا سمه نه ده.

بېخبنا د ټولنې د تکامل په یوه ټاکلي پېر کې د هغې اقتصادي جوړښت دی. مخبنا د ټولنې سیاسي، حقوقي، دیني، هنري او فلسفي لیددود رانغاړي او سیاسي، حقوقي او نور سازمانونه د همدې لیددود سره تړاو لري.هره بېخبنا خپله اړونده مخبنا لري.د فئوډالي سیستم بېخبنا، خپله مخبنا لري؛ خپل سیاسي، حقوقي او دا ډول نور باورونه او تر څنګ یې خپل اړونده سازمانونه لري.د پانګوالی نظام او

[1] د ستالین د «مارکسیزم او د ژبپوهنې مسئلې» تر عنوان لاندې مقاله د ۱۹۵۰ کال د جون په ۲۰ مه په پراودا کې خپره شوه. مخکې له دې په پراودا کې د شوروي د ژبپوهنې د مسئلو په اړه بحث پیل شوی و. دا مقاله د ملګري ستالین لخوا د شوروي د زده کړیالانو یوې ډلې په ځواب کې لیکل شوې، چې د بحث په اړه یې له هغه پوښتنې کړې وې. په پراودا کې لادمخه دا مقالې خپرې شوې وې:«د ماتریالیستی ژبپوهنې بهیر»(د بولواخوسکي د علومو اکراییني اکاډیمي د غړو لیکنه)، «د روسي د ژبپوهنې تاریخ او د مار تئوري»(د نیکیفوروف لیکنه)«د ژبې د طبقاتي ځانګړتیا مسئلې»(د کودریتستف لیکنه)او نورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ډول د سوسیالیستي نظام ښخبناوې هم خپلې مخبناوې لري.د ښخبنا د بدلون یا نابودۍ سره اړونده مخبنا یې هم بدلیږي یا نابودیږي، څرنګه چې د نوې ښخبنا له پیدا کیدو سره نوې مخبنا راپیدا کیږي.

د پورتنیو توضیحاتو په رڼا کې ویلی شوو چې ژبه له مخبنا سره له ریښې توپیر لري.د بېلګې په توګه د روسیې ټولنه او روسي ژبه په پام کې ونیسئ.په تېرو دېرشو کلونو کې د روسیې د پانګوال سیستم ښخبنا ړنګه او نوې سوسیالیستي ښخبنا جوړه شوه.له دې سره سم د پانګوالۍ نظام پر ښخبنا ولاړه مخبنا نابوده او نوې مخبنا رامنځته شوه، چې له سوسیالیستي نظام سره متناسبه وه.له دې بدلون سره پخوانیو سیاسي، حقوقي او نورو بنسټونو خپل ځایونه نویو سوسیالیستي بنسټونو ته ورکړل، خو له دې ټولو سره، روسي ژبه اساساً همغسې پاتې شوه څنګه چې د اکتبر انقلاب دمخه وه.

آیا روسي ژبه په دې موده کې بدله شوې؟هو، تر یوې اندازې پورې د روسي ژبې قاموس بدل‌شوی، یو شمېر نوي لغاتونه او اصطلاحات چې د نوي سوسیالیستي تولید، د نوي دولت، د نوي سوسیالیستي کلتور، د نویو ټولنیزو اړیکو او اخلاقیاتو له رامنځته کیدو او همدا ډول د تکنالوجۍ او علومو له تکامل سره یې تړاو درلود، په قاموس کې زیاتې شوې؛ د ځینو لغتونو او اصطلاحاتو ماناګانې بدلې شوې، نوې مفهمونه یې پیدا کړل او یو شمېر زړې کلیمې له قاموس څخه حذف شوې.خو د پانګوالۍ د ښخبنا تر ړنګېدو وروسته د روسي ژبې د کلیمو اصلي زېرمه او ګرامري سیستم، چې د ژبې اساس جوړوي، په اصلي بڼه پاتې او له مهم بدلون پرته د اوسنۍ روسي ژبې اساسي بنسټ جوړوي.د یادونې وړ ده چې په دې موده کې د کلیمو نوې اصلي زېرمه او نوې ګرامري سیستم نه دې رامینځته شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا سمه ده چې مخبنا د بېخبنا محصول دی، خو دا قطعاً په دې مانا نه ده چې مخبنا دې یوازې د خپلې بېخبنا، د طبقاتو د برخلیک او د سیستم د ځانګړتیاوو منفعله، شنډه او بې‌پره منعکس کوونکی وي.برخلاف د دې، مخبنا له پیدایښت سره سم د یوه اغېزناک ځواک په ډول له بېخبنا سره په فعاله توګه مرسته کوي چې خپله بنه ومومي او پیاوړي شي. مخبنا له نوي سیستم سره کمک کوي چې زړه بېخبنا او زاړه طبقات له مینځه ویسي.

له دې پرته بله لاره نشته.مخبنا د بېخبنا په وسیله د دې لپاره رامینځته کیږي چې بېخبنا ته خدمت وکړي، ورسره په فعاله توګه مرسته وکړي چې خپله بڼه پیدا او پیاوړي شي او د مړېژنې بېخبنا او د هغې اړوندې زړې مخبنا د نابودۍ لپاره په فعاله ډول وجنګیږي.که مخبنا له دې کمکي رول څخه ډډه وکړي او د خپلې بېخبنا د فعال مدافع پرځای شنډ دریځ ونیسي او د ټولو طبقاتو په وړاندې یو شان چلند ته مخه کړي، د مخبنا په توګه به خپله ځانګړنه له لاسه ورکړي او نوره به مخبنا ونه ګڼل شي.

ژبه د همدې لپاره له مخبنا سره د بنسټه توپیر لري. ژبه په یوې خاصې ټولنه کې د یوې نوې یا زړې بېخبنا زېږنده نه ده. ژبه د پېړۍ پېړۍ تاریخي بهیرونو او په هغه کې د شته بېخبناوو د تاریخ محصوله ده. ژبه یوازې د یوې طبقې لخوا جوړه شوې نه ده، بلکې د ټولنې لخوا، د ټولنیزو طبقاتو لخوا او د سلګونو نسلونو د هاند او زیار پایله ده.ژبه یوازې د یوې ځانګړې طبقې د اړتیاوو د پوره کولو لپاره نه ده رامینځته شوې، بلکې د دې لپاره رامینځته شوې چې د ګردې ټولنې او د ټولو ټولنیزو طبقاتو اړتیاوې پوره کړي.د همدې لپاره ژبه د یوې ټولنې لپاره، د ټولنې غړو لپاره او د ټولو خلکو لپاره د مشترکې ژبې په توګه رامینځته شوې ده.سربېره په دې، د خلکو تر مینځ د اړیکو د وسیلې په توګه د ژبې دنده، یوې طبقې ته خدمت او د نورو طبقاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېل نه، بلکې ټولنې او ټولنيزو طبقاتو ته په مساوي ډول خدمت دی. دا ښکاره کوي، چې ژبه زاړه او مړيژن سيستم ته، نوي او غوړېدونکي سيستم ته؛ زړې بېخبنا او نوې بېخبنا ته او زبېښاکګرو او زبېښاک کېدونکو ته په مساوي ډول خدمت کوي.

ښکاره ده چې روسي ژبه د اکتبر انقلاب دمخه د روسيې پانګوالۍ او همدا ډول د بورژوايي فرهنګ په چوپړ کې وه، څرنګه چې نن د روسيې د سوسياليستي ټولنې د نظام او کلتور په خدمت کې ده.ورته خبره د شوروي اتحاد د نورو ژبو لکه اوکراييني، بلاروسي، ازبکي، کازاخي، ګرجي، ارمني، استونيايي، ليتويني، ليتوانيايي، مالداوي، تاتاري، آذري، باشکيراني، ترکمني او نورو په اړه هم سمه ده. دې ژبو د يادو ملتونو پانګوال زاړه نظام ته خدمت کاوه، څرنګه چې اوس نوي سوسياليستي سيستم ته خدمت کوي.همدا د ژبې دنده ده.

ژبه د همدې لپاره رامينځته شوی او شتون لري چې د ټولنې په چوپړ کې وي، د خلکو تر مينځ د اړيکو د وسيلې په توګه عمل وکړي، ټولنې ته عامه وي او د واحدې ژبې په توګه ټولو ته پرته له دې چې طبقاتي وضعيت يې په پام کې ونيسي په مساوي ډول خدمت وکړي.که چيرې يوه ژبه د خلکو لپاره د عامتيا ځانګړنه له لاسه ورکړي او د يوې ټولنيزې ډلې په ځېلو سره د بلې ټولنيزې ډلې ملاتړ غوره وګڼي، خپل اهميت له لاسه ورکوي او نوره د اړيکو د وسيلې په توګه د خلکو تر مينځ نه کارول کيږي.دا ډول ژبه د ځينو ټولنيزو ډلو تر مينځ د مخصوصو اصطلاحاتو بڼه مومي، چې برخليک يې تري تم کېدل او نابودېدل دي.

که ژبه له يوې خوا له بېخه له مخبنا سره توپير لري، له بلې خوا د توليدي وسايلو او ماشينونو په څېر خپل نقش لوبوي.څنګه چې توليدي وسايل او ماشينونه پانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وال سیستم او سوسیالیستي سسیتم ته یو شان خدمت کوي، ژبه کټ مټ دغه شان خدمت کوي.

ښايي زیاته کړم چې مخبنا د یو ټاکلي تاریخي پېر او په دغه تاریخي پېر کې د ټاکلي فعالې اقتصادي بېخبنا محصوله ده.د همدې لپاره د مخبنا عمر لنډ او موجودیت یې د بېخبنا له شتون سره تړاو لري.د بېخبنا له نابودۍ او پوپنا کېدو سره د هغه اړونده مخبنا هم محوه او له مینځه ځي. خو د مخبنا په خلاف، ژبه د یو شمېر پرله پسې تاریخي پېرونو محصوله ده چې په دې بهیر کې یې خپله بڼه موندلې، بډایه شوی، پرمختګ یې کړی او له روانتیا برخمنه شوې ده. د همدې لپاره ژبه د هر ډول بېخبنا او مخبنا په پرتله له اندازې زیات عمر کوي.د تاریخ په اوږدو کې د یوې بېخبنا او هغې پورې د اړوندې مخبنا راپیداکېدل او پوپنا کیدل څه، چې ان د څو بیخبناوو او اړوندو مخبناوو پیداینبت او تري تم کیدل هم لامل شوي نه دي چې یوه ټاکلې ژبه دې له مینځه لاړه شي. د هغه ګرامري جوړښت محوه شي او په ځای یې یوه نوې ژبه د کلیمو له نوې زېرمې او نوي ګرامري سیستم سره رامینځته شي.

د پوشکین له مړینې څه باندې سل کاله تېرېږي. په دې موده کې دوه نظامونه، فئوډالي او پانګوالي په روسیې کې نابود شوي او سوسیالیستي نظام د دریم نظام په توګه رامینځته شوی.دوه بېخبناوې له خپلو مخبناوې سره پوپنا شوي او د سوسیالیزم نوې بېخبنا له خپلې اړوندې مخبنا سره رامینځته شوې ده.که په دې موده کې روسي ژبه د بېلګې په توګه وګورو، کوم بنسټیز بدلون په کې نه دی راغلی. د اوسنۍ عصري روسي ژبې جوړښت د پوشکین له ژبې سره ډېر کم توپیر لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بیا پوښتنه دا ده چې په دومره موده کې په روسي ژبه کې څه بدلون راغلی؟ په دې موده کې د روسي ژبې د لغتونو قاموس بډایه شوی، زیات شمېر زاړه لغتونه له قاموس څخه ایستل شوي، د یو شمېر زیاتو کلیمو ماناګانې بدلې شوي او د ژبې ګرامري جوړښت پیاوړی شوی دی.خو په دې پوهېږو چې د پوشکین د ژبې جوړښت،ګرامري سیستم او د کلیمو اصلي زېرمې لا د عصري روسي ژبې بنسټ جوړوي.

رښتیا څه اړتیا ده چې د هر انقلاب وروسته د شته ژبې جوړښت، ګرامري نظم او د کلیمو زېرمه نابوده او د هغه پر ځای نوي څه وکارول شي؛ هغه څه چې له مخبنا سره کیږي؟څه ګټه لري چې«اوبه»، «ځمکه»، «غر»، «ځنګل»، «کب»، «سړی»، «قدم وهل»، «تر سره کول»، «تولیدول»، «سوداګري» او. . . لپاره «اوبه»، «ځمکه»، «غر» او . . . کلیمې ونه کاروو او پر ځای نوې کلیمې وکاروو؟څه ګټه لري چې په ژبه کې د لغتونو ادلون ـ بدلون او په جملو کې د کلیمو ترکیبول د اوسنی ګرامري سیستم له مخې ونشي او بېخي نوی ګرامر رامینځته شي؟په یوه ژبه کې د داسې یو اساسي بدلون ګټه به انقلاب ته څه وي؟ په ټولیز ډول هیڅ مهمه چاره په تاریخ کې بې‌له ځانګړې اړتیا نه پېښېږي.نو په داسې حال کې چې شته ژبه او جوړښت یې د نوي سیستم له اړتیاوو سره په اساسي ډول اړخ لګوي، بیا ژبني انقلاب ته څه اړتیا ده؟په ټولنه کې د مولده ځواکونو د آزاد پرمختګ لپاره ښایي او کېدای شي چې زَړَه مخبنا د څو کلونو په ترخ کې نابوده او نوې مخبنا یې‌ځای ونیسي، خو څنګه کېدای شي د څو کلونو په ترخ کې شته ژبه نابوده او په ځای یې‌نوې ژبه رامینځته کړو، پرته له دې چې ټولنیز ژوند ګډوډ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه د شیندلو له ګواښ سره مخ کړو؟ پرته له ډُن کیشوته څوک دغه دنده په غاړه اخلي[۲]؟!

د دې پوښتنې په پای کې د مخبنا او ژبې تر مینځ یو بل اساسي توپیر ته اشاره کوو:مخبنا په مستقیم ډول د تولید او د انسان له تولیدي فعالیتونو سره اړیکه نلري او یوازې د اقتصاد او بېخبنا د لارې له تولید سره غیرمستقیمه اړیکه لري.د همدې لپاره مخبنا نشي کولای په مولده ځواکونو کې بدلون ژر او په مستقیم ډول منعکس کړي، بلکې په بېخبنا کې له بدلون وروسته دې بدلون ته انعکاس ورکولی شي. دا په دې مانا ده، چې د مخبنا د کړنې ډګر کوچنی او محدود دی.

ژبه د مخبنا په عکس د انسان له ټولو تولیدي فعالیتونو سره سیده اړیکه لري. نه یوازې د انسان له تولیدي فعالیتونو، بلکې د انسان د کاري چاپېریال له ټولو اړوندو کړنو سره، له تولید څخه تر بېخبنا او له بېخبنا څخه تر مخبنا پورې اړیکه لري. د همدې لپاره ژبه په تولید کې بدلونونه ژر او په سیده توګه منعکسوي بې‌له دې چې بېخبنا کې بدلونونو ته په تمه پاتې شي.نو ځکه وایو چې د ژبې د عمل ډګر، چې د انسان د کړنو ټولې برخې رانغاړي، د مخبنا په پرتله ډېر پراخه، هر اړخیزه او تقریباً نامحدود دی.

دا چې ولې ژبه او ترجیحاً د ژبې لغوي زېرمه په دایمي ډول بدلون مومي، لامل یې د ژبې د عمل ډګر او مستقیمه اړیکه ده. د صنعت او کرنې، د سوداګرۍ او

---

[۲] ډُن کیشوت (Don Quixote) چې په اسپانیایي کې ورته ډُن کیخوته وایي، د اسپانیایي لیکوال سروانتس ساآودرا (۱۵۴۷-۱۶۱۶) لیکلې رمان دی، چې یو پخوانی رمان ګڼل کیږي. ډُن کیخوته د هغه چا ژوند انځوروي چې له ظلم او ستم څخه د خلکو د ژغورنې په پار تخیلي چلند لري او داسې عجیبې کړنې کوي چې د خلکو له ملنډو سره مخ کیږي. پښتو. ژ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترانسپورت، د تکنالوجۍ او ساینس دوامداره تکامل دا اړینوي چې ژبه خپله لغوي زېرمه له نویو کلیمو او اصطلاحاتو سره پیاوړې کړي څو هغه اړتیاوې چې دا برخې یې د کارولو لپاره لري، پوره شي. ژبه په مستقیم ډول دا نوې اړتیاوې منعکسوي او خپله لغوي زېرمه له نویو کلیمو سره پیاوړې او خپل ګرامري سیستم بشپړوي.

نو پایله دا چې:

۱. یو مارکسیست، ژبه د بېخبنا، مخبنا نه ګڼي؛

۲. له مخبنا سره د ژبې مغشوشول ستره تېروتنه ده.

پوښتنه:آیا دا سمه ده چې ژبه پخوا طبقاتي وه او له دې وروسته به هم طبقاتي وي او په ټولنه کې داسې یوه واحده او مشترکه ژبه شتون نلري، چې غیرطبقاتي وي او ټول خلک یې ګډه ژبه وګڼي؟

ځواب: نه، دا سمه نه ده.

د دې موضوع په پوهېدو کې کومه ستونزه نشته چې په کومو ټولنو کې چې طبقات شتون نلري، هلته اصلاً د طبقاتي ژبې خبره مطرح کېدای هم نشي.د لومړني کمون په طایفه ای ټولنه کې طبقات موجود نه وو او طبقاتي ژبې هم شتون نه درلود او ټولنې یوه واحده او مشترکه ژبه درلوده. د لومړني کمون په ګډون د انساني ټولنو لپاره د ژبې لپاره طبقاتي مفهوم کارول له کلیماتو سره هغه لوبه ده چې ردولو ته یې اړتیا نشته. دا به ډېر ساده توب وي چې وغواړو له کلیمو سره په لوبېدو د طبقې مفهوم د ژبې په ګډون پر هر څه وتپو. له طایفه ای ژبو تر قبیله اي ژبو، له قبیله اي ژبو تر ملیتونو ژبو او له ملیتونو ژبو تر ملتونو ژبو پورې د ژبې وروستی تکامل ښکاره کوي چې ژبه د اړیکو د وسیلې په توګه د هرې ټولنې خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بی له دې چې ټولنیز وضعیت یې په پام کې ونیسي، په مساوي ډول خدمت کړی او دا خدمت یې د خپل تکامل په هر پړاو کې تر سره کړی دی.

دلته مې موخه د مریيتوب پېر یا د منځنی پېړۍ له امپراتوریو نه دی. په دې پېر کې د کورش او سکندر او سزار او شارلماني امپراتوریو کوم اقتصادي بنسټ نه درلود او پوځیان یې بی ثباته او اداري سازمانونه یې لنډمهاله وو. په دې امپراتوریو کې واحدې او ګډې ژبې شتون نه درلود، چې ټول خلک وربandې پوه شي.دا امپراتورۍ د قبیلو او ملیتونو هغه ګډوله وه، چې هر یو یې ځانګړی ژبه او د ژوندانه خاصه طریقه لرله. نو موخه مې دا امپراتورۍ او یا ورته نور نظامونه نه دي، بلکې هغه قبیلې او ملیتونه دي چې د دې امپراتوریو په مینځ کې او یا د هغوې د یوې برخې په توګه یې خپل اقتصادي بنسټونه او ځانګړی لرغوني ژبې درلودی.تاریخ وایي چې د دې قبیلو او ملیتونو ژبې طبقاتي ژبې نه وی او د یادو قبیلو او ملیتونو ټول وګړي ورباندې پوهیدل.

البته د دې ژبو تر څنګ ګړدودونه او سیمه ایزې ژبې هم موجودې وې، چې د قبیلو او ملیتونو د مشترکې او واحدې ژبې تر اېل لاندې وې. مشترکې ژبې، دا ګړدودنه او سیمه ایزې ژبې اېلولې.

وروسته دپانګوالۍ د راڅرګندیدو او د فئوډالي سیستم د نابودۍ او د ملي بازارونو له پیدایښت سره، دا منفرد او بېلابېل ملیتونه په واحدو ملتونو بدل شول او د ملیتونو ژبې د ملتونو په ژبو واوښتی. تاریخ روښانوي چې ملي ژبې طبقاتي ژبې نه وی، بلکې هغه مشترکې ژبې وی چې د یو ملت ټول وګړي وربandې پوهېدل او د ملتونو واحدې ژبې ګڼل کېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خبره مو یاده کړه، چې ژبه د خلکو د اړیکو د وسیلې په توګه د یوې ټولنې ټولو طبقاتو ته په مساوي ډول خدمت کوي او په دې ډول د طبقاتو په وړاندې بې‌پرې ده. خو خلک، بېلابېلې ټولنیزې ډلې او طبقات د ژبې په وړاندې بې‌پرې چلند نه لري.دوې کوښښ کوي د خپلو ګټو لپاره ژبه وکاروي او د خپل پوړ د لغتونو ځانګړې زیرمې، ځانګړي اصطلاحات او ځانګړي عبارتونه پر مشترکې ژبې وتپي. د شتمنو طبقاتو لوړ قشرونه، په ځانګړي توګه اریستوکراتیک اشرافیت او د بورژوازۍ پورتنی پوړونه چې ځانونه یې له خلکو جلا کړي او له خلکو کرکه لري هڅه کوي د «طبقاتي»ګړدودونو، ځانګړي اصطلاحاتو او د بډایې ډلې د «ژبې» په رامینځته کولو سره په دې برخه کې هم ځانونه له خلکو جلا کړي. دا ګړدودونه او ځانګړي اصطلاحات اکثراً په ادبیاتو کې په غلطه د ژبې په توګه پېژندل کېږي او د«اشرافیت ژبې»یا د«بورژوازۍ ژبې»په وړاندې د«پرولتاریا ژبه»یا د«بزګرانو ژبه» یادېږي. د همدې لپاره په ډېرې حیرانتیا وینو چې ځینې ملګري دې پایلې ته رسیږي چې ملي ژبه یوه افسانه او خیال دی او په واقعیت کې یوازې طبقاتي ژبه شتون لري.

زما په باور دا پایله بېخي غلطه ده.آیا دې ګړدودونو او ځانګړو اصطلاحاتو ته ژبه ویلی شوو؟ هیڅکله نه! ځکه:لومړی، دا ګړدودنه او ځانګړي اصطلاحات خپل ګرامري سیستم او اساسي لغوي زېرمې نه لري، دا دواړه له ملي ژبې پور اخلي. دوېم، د دغه ګړدودونو او ځانګړو اصطلاحاتو ساحه ډېره محدوده ده. یوازې د معینې طبقې په اعیان پوړ کې کارول کیږي او په ټولنه کې د عامو انسانانو تر مینځ د اړیکو د وسیلې په توګه وړتیا نلري.نو بیا دا ګړدودونه او د یو خاص پوړ ځانګړي اصطلاحات څه لري؟ دا د ځانګړو کلیمو هغه ټولګه ده چې د اشرافیت او د بورژوازۍ د عیان پوړ ذوق منعکسوي؛ یو شمېر ټاکلي اصطلاحات او عبارات دي چې په نره توب او مودبانه ادا ځان بېلوي او د ملي ژبې له «زیږو»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصطلاحاتو او عباراتو پاک دي. بالاخره يو ټاکلی شمېر بهرني لغتونه هم احتوا کوي.خو ټول بنسټونه، د لغاتو ټاکنده برخه او ګرامري جوړښت له عامې ژبې، له ملي ژبې څخه په پور اخلي. له همدې کبله دا ګړدودنه او اصطلاحات د عامې ملي ژبې فرعي څانګې دي، چې له هر راز ژبني استقلال بی برخې او په انحطاط محکومې دي.

داسې باور چې کېداې شي دا ګړدودونه او ځانګړي اصطلاحات په يوې خپلواکې ژبې بدل او د دې جوګه شي چې ملي ژبه څنډې ته کړي او د هغې ځای ونيسي، د تاريخي ليددود هېرونه او د مارکسيستي دريځ د پرېښودنې په مانا ده.

ځيني د مارکس د«سپيڅلي ماکس» په نامه ليکنه راوړي چې وايي بورژوازي «خپله ژبه» لري چې د «بورژوازي محصوله»[٣] او په سوداګريز روح سمباله ده. يو شمېر ملګري دا عبارت رانقلوي چې ثابته کړي چې مارکس د ژبې پر«طبقاتي ځانګړتيا» باور درلود او واحده ملي ژبه يې ردوله. که دا ملګري منصفانه چلند کوي، نو بايد د مارکس د همدې مقالې يوه بله برخه رانقل کړي چې هلته مارکس د ملي ژبو د رامينځته کېدو پر لارو چارو غږيږي او وايي چې «د اقتصادي او سياسي تمرکز په پايله کې بېلابېل ګړدودونه په واحده ملي ژبه کې راغونډ شول».[٤]

---

[٣] کارل مارکس او فردريش انګلس، آثار، برلين، ١٩٥٨، دريم ټوک، مخ ٢١٢.

[٤] هماغه اثر، مخونه ٤١١-٤١٢.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکس د ژبې د اعلی بنې په توګه پر واحدې ملي ژبې باور درلود چې ګړدودونه د ژبې د ادنی بنې په توګه ایلوي.

هغه ژبه چې مارکس یې د بورژوازي ژبه ګڼي او وایي چې «د بورژوازي محصوله ده» څه کېدای شي؟ آیا مارکس دا ژبه هغه ملي ژبه ګڼله چې خپل خاص ژبنی جوړښت لري؟ آیا موخه یې همداسې یوه ژبه وه؟ ښکاره ده چې نه! مارکس یوازې غوښتل ووایي چې بورژوازي واحده ملي ژبه له خپلې سوداګریزې خاصې صنفي ژبې سره ککړوي؛ یا په بله وینا بورژوازي خپل خاص سوداګریز صنفي اصطلاحات لري.

داسې ښکاري چې دې ملګرو د مارکس خبرې تحریف کړي. دوی بې‌له دې چې د موضوع منځپانګه وڅېړي، د مارکس خبرې نه د یو مارکسیست په توګه بلکې د یو دګماتیست په توګه رانقل کړي دي.

«په انګلستان کې د کارګرې طبقې وضعیت» تر عنوان لاندې د انګلس لیکنه، هغه بله سرچینه ده چې د سند په توګه کارول کیږي. انګلس لیکي چې په بریتانیا کې «. . . کارګره طبقه ورو ورو د انګلستان له بورژوازۍ څخه په یو جلا ملت بدلیږي» او «کارګران له بورژوازۍ څخه په جلا ګړدود خبرې کوي، بېل اند او نصب العین لري، دودونه او اخلاقي آرونه یې توپیر لري، همدا ډول د دین او سیاست په اړه دریځ یې هم له بورژوازۍ سره توپیر لري.»[5] ځینې ملګري له دې مقالې داسې استنباط کوي چې ګواکې انګلس د عامې ملي ژبې اړتیا ردوي او د ژبې پر«طبقاتي ځانګړتیا» باور لري. سمه ده چې انګلس دلته له ګړدودونو غږیږي

[5] هماغه اثر، مخونه ۴۱۱-۴۱۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه له ژبو؛ خو په دې بشپړې پوهېدنې سره چې ګړدودونه د ژبې د څانګو په توګه د ملي ژبې ځای نیولی نشي. خو څنګه چې ښکاري دا ملګري د ژبې او ګړدود تر مینځ له شته توپیر سره کومه لېوالتیا نلري.

ښکاره ده چې دا نقل قول د پورتنۍ ادعا لپاره مناسب نه دی. ځکه انګلس دلته د «طبقاتي ژبې» په اړه نه غږیږي، بلکې له طبقاتي فکر، نصب العین، دود، اخلاقي معیار، دیني دریځ او سیاست څخه خبرې کوي. دا ښځي سمه ده چې د بورژوازي او پرولتاریا فکرونه، نصب العینونه، دودونه، اخلاقي آرونه، دیني او سیاسي دریځونه له یو بل سره مخالف دي. خو دا توپیرونه د واحدې ملي ژبې او د ژبې له «طبقاتي ځانګړتیا» سره څه تړاو لري؟ آیا په ټولنه کې د طبقاتي تضاد شتون، کولای شي د ژبې د «طبقاتي ځانګړتیا» د ادعا په ملاتړ او د واحدې او ملي ژبې د اړتیا د ردونې په پار کارنده تمام شي؟ مارکسیزم سره له دې چې په ټولنه کې پر طبقاتي تضادونو کلک باور لري، خو مشترکه ژبه د ملت جوړونې یوه بنسټیزه ځانګړنه ګڼي. آیا ملګري دا مارکسیستي تز قبلوي؟

د لافارګ[٦] وینا هم راخیستل کیږي چې هغه په(«فرانسوي ژبه: له انقلاب مخکې او وروسته») رساله کې د ژبې «طبقاتي ځانګړتیا» منلی او د ټولو خلکو لپاره یې د مشترکې ملي ژبې اړتیا رد کړی ده.دا سمه نه ده. لافارګ په حقیقت کې د «اشرافو» یا د «نجباوو ژبې» او د هغوې د بېلابېلو ډلګیو له«ځانګړو اصطلاحاتو»

---

[٦] پل لافارګ (۱۸۴۲-۱۹۱۱)د فرانسې او د نړیوال کارګري غورځنګ یو اوڅار فعال او یو فوق العاده مارکسیست مروج او مبلغ و. لافارګ د فرانسې د کارګرانو ګوند یو تن بنسټ ایښودونکی و، د مارګس او انګلس شاګرد او نژدی کس او همدا ډول د مارکس د لور (لورا) خاوند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره کوي. خو دا ملګري هېروي، لافارګ چې د ژبې او د ځانګړو اصطلاحاتو تر مينځ له توپير سره لېوالتيا نه درلوده، په يو ځای کې ګړدودونه «ساختګي ژبه» او په بل ځای کې يې«د ځانګړي پوړ اصطلاحات»يادوي. يقيناً هغه په خپلې رسالې کې ويلی دي، چې «ساختګي ژبه، چې اشرافيان له نورو بېلوي. . . له هغې ژبې رامينځته شوی چې د ټولو خلکو لپاره مشترکه ده، هغه ژبه چې هم بورژوازي ورباندې خبرې کوي او هم صنعتګران، هم ښاريان ورباندې غږيږي او هم کليوال».

له دې سره لافارګ ته د هغې مشترکې ژبې شتون او اړتيا څرګنده ده، چې د ټولو خلکو لپاره د پوهېدو وړ وي. هغه په دې ښه پوهېږي چې د«اشرافو ژبه» او نور ګړدودونه او ځانګړي اصطلاحات د ټولو خلکو د مشترکې ژبې تابع دي او له ملي ژبې سره تړاو لري.نو د ژبې د«طبقاتي ځانګړتيا» د اثبات لپاره د سرچينې په توګه د لافارګ کارول، يوه بابېزه هڅه ده.

همدا ډول په دې حقيقت استناد کيږي، چې يو وخت په انګلستان کې فئوډالانو «د څو پيړۍ لپاره»په فرانسوي ژبې خبرې کولې، حال دا چې د خلکو ژبه انګليسي وه. له دې استناد سره هڅه کيږي چې د ژبې د «طبقاتي ځانګړتيا» د ادعا د ثابتولو او د ملي مشترکې ژبې د اړتيا له شتون سره د مخالفت لپاره ګټه واخيستل شي.خو دا د دليل پر ځای ډېره کيسي ته پاتې کيږي!اول، خو دغه وخت ټولو فئوډالانو په فرانسوي ژبې خبرې نه کولې، بلکې د انګلستان فئوډالې طبقې يوې کوچنۍ اعيانې برخې چې په دربار او د دربار په سياسي غونډو کې ګډون کاوه، په فرانسوي خبرې کولې. دويم، دا کومه «طبقاتي ژبه» نه وه چې دوې ورباندې غږېدل، بلکې هغه عادي فرانسوي ژبه وه چې ټولو فرانسويانو ورباندې خبرې کولې. دريم، په دې پوهېږو چې د وخت په تېرېدلو سره دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي ژبه پرته له دې چې کومه نښه پرېږدي ورکه شوه او ځای يې انګليسي ژبې ونيو، چې د ټولو خلکو لپاره مشترکه ژبه وه. آيا دا ملګري ګمان کوي چې انګليسي فئوډالانو «د پېړۍ پېړۍ لپاره» د ژباړونکو له لارې د انګلستان له خلکو سره اړيکې ټينګولې؟ دوې انګليسي نه کاروله؟ آيا دا ملګري ګمان کوي چې دغه وخت د انګلستان خلکو لپاره مشترکه ژبه موجوده نه وه او په انګلستان کې فرانسوي ژبه داسې ژبه وه چې د واکمنې ټولنې له ژبې سره يې توپير درلود او يوازې د انګلستان د اشرافيت په تړلي چاپېريال کې کاريدله؟ څرنګه يو څوک کولای شي په داسې يو ډول «استدلالونو» چې کيسې ته ورته دي، د ټولو خلکو لپاره د مشترکې ژبې شتون او اړتيا رد کړي؟

کله چې په روسيې کې اشرافيت واکمن و، د تزار درباريان او چارواکي فرانسوي ژبې ته لېوال شوي وو. دوې وياړ ګڼلو چې په روسي ژبه د خبرو پر مهال، فرانسوي ګډه کړي او يا هم روسي په زيږه فرانسوي لهجه تلفظ کړي. آيا دا په دې مانا ده، چې دغه وخت په روسيې کې ټولو وګړو ته د پوهېدنې وړ روسي ژبه موجوده نه وه؟ آيا د ټولو خلکو لپاره عامه ژبه، يوازې يو خيال او «طبقاتي ژبه» يو حقيقت و؟

زموږ ملګري دلته لږ تر لږه دوې تېروتنې کوي:

لومړۍ تېروتنه دا ده چې ژبه له مخبنا سره مغشوشوي. دوې فکر کوي څنګه چې مخبنا طبقاتي ځانګړتيا لري، نو ژبه هم د دې په ځای چې د ټولو وګړو لپاره عامه وي، بايد يوه طبقاتي ژبه وي. مخکې مې ووېل چې ژبه او مخبنا دوه جلا مفهمونه دي او يو مارکسيست دا دواړه نبايد ګډوډ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه تېروتنه دا ده چې د بورژوازي او پرولتاریا تر مینځ د ګټو اختلاف او د دوې تر مینځ شدید طبقاتي تضاد؛ د ټولنې د غیرمتجانس کېدو په مانا ګڼي، چې په کې د متضادو طبقاتو تر مینځ هر ډول اړیکې شلېږي. دوې باور لري څنګه چې نوره واحده ټولنه نشته او ټولنه په طبقاتو ویشل شوې، نو د ټولنې واحدې ژبې، ملي ژبې ته هم اړتیا نشته. دوې وايي چې واحده اجتماع ونلرو نو د ټولو وګړو لپاره عامه ژبه نلرو، ملي ژبه نلرو؛ څه چې پاتې کیږي یوه طبقاتي ټولنه او «طبقاتي ژبه» ده.

طبیعي خبره ده چې هره «طبقاتي ژبه» باید خپل «طبقاتي» ګرامر ولري: «پرولتاریایي» ګرامر یا «بورژوایي» ګرامر. داسې ګرامرونه چیرې دی؟ د داسې ګرامرونو نشتون زموږ ملګري نه اندېښمنوي، ځکه باورمن دي چې دا ډول ګرامرونه به د وخت په تېرېدلو راڅرګند شي.

یو وخت زموږ په هېواد کې داسې«مارکسیستان»هم ول چې د اکتوبر له انقلاب وروسته یې ټینګار کاوه، چې د ریل کومې پټلۍ چې پاتې دي هغه بورژوایي پټلۍ دي او موږ مارکسیستانو ته نه ښايي چې ویې کاروو او باید ړنګې او پر ځای یې «پرولتاریایي» پټلۍ جوړې کړو. داسې کسان باید «سمخ مېشت» ونومولی شي!

ښکاره ده چې د ټولنې، د طبقاتو او د ژبې په اړه دا ډول وروسته پاتې انارشیستي نظر له مارکسیزم سره هیڅ ډول تړاو نلري. خو دا ډول نظر لا زموږ د ځینو سرګردانو ملګرو په مغزو کې خپل ځای لري.

دا خبره سمه نه ده چې د سختې طبقاتي مبارزې د شتون له کبله ټولنه په داسې طبقاتو وېشل شوې چې په یوې واحدې ټولنې کې له یو بل سره هیڅ ډول اقتصادي اړیکې لرلی نشي. برعکس، تر هغه چې پانګوالي ادامه لري، بورژوازي او پرولتاریا به د پانګوال نظام د اجزاو په توګه له یو بل سره په ټولو اقتصادي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیتونو کې اړیکې ولري. بورژوازي نشي کولای خپل ژوند ته ادامه ورکړي او شتمنه شي، مګر دا چې مزدي کارګران تر واک لاندې ولري؛ پرولتاریا هم نشي کولای ژوند وکړي مګر دا چې خپل کاري ځواک په پانګوالو وپلوري. که د طبقاتو تر مینځ ټولې اقتصادي اړیکي ودرېږي، دا به د تولید د درېدنې په مانا وي او د تولید درېدنه به د ټولنې او د طبقاتو د نابودیدنې په مانا وي. طبیعتاً، یوه طبقه هم په خپل لاس د خپلې نابودۍ غوښتونکی نه ده. پایله دا چې طبقاتي مبارزه که هر څومره تېزه او سخته هم وي، د ټولنې د نابودیدو نه لامل کیږي. د مارکسیزم په اړه ناپوهي او د ژبې د ځانګړتیاو په هکله نه پوهېدنه، زموږ ځینې ملګري د ټولنې د نابودۍ او د «طبقاتي» ژبې او «طبقاتي» ګرامر په تړاو افسانو ویلو ته اړ باسي.

د استناد ډګر پراخیږي. له لنین څخه هم ماخذ راوړل کیږي چې د پانګوالۍ په واکمنۍ کې یې پر دوو فرهنګونو ـ بورژوایي او پرولتاریایي فرهنګونو ـ باور درلود. لنین د پانګوالۍ په واکمنۍ کې د ملي کلتور شعار یو ناسیونالیستي شعار ګڼلو. دا سمه ده او لنین یقیناً چې سم ویل. خو دا د ژبې له «طبقاتي ځانګړتیا» سره څه تړاو لري؟ کله چې دا ملګري هغه څه ته مراجعه کوي چې لنین یې د پانګوالۍ په واکمنۍ کې دوه جلا فرهنګونه یادوي، نو غواړي په ښکاره ډول لوستونکو ته دا نظر اثبات کړي چې په ټولنه کې د دوو بورژوایي او پرولتاریایي فرهنګونو شتون په دې مانا دی چې په دغه ټولنه کې باید دوه طبقاتي ژبې هم شتون ولري.او څنګه چې ژبه له فرهنګ سره تړاو لري، نو دا ملګري دې پایلې ته رسیږي چې لنین د یوې ملي واحدې ژبې اړتیا رد کړی او پر «طبقاتي» ژبو یې باور درلود.

هغه تېروتنه چې ملګري یې کوي له فرهنګ سره د ژبې ګډول او مغشوشول دي. فرهنګ او ژبه دوه بېلابېل شیان دي. فرهنګ کولای شي بورژوازي یا سوسیالیستي وي خو ژبه د اړیکو د وسیلې په توګه تل د ټولو خلکو لپاره مشترکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او بورژوازي او سوسياليستي، دواړو فرهنګونو ته خدمت کولای شي. آيا دا حقيقت نه دی چې روسي، اوکرائيني او ازبکي ژبې، چې نن د دې ملتونو سوسياليستي فرهنګ په چوپړ کې دي، د اکتبر له انقلاب دمخه د همدې ملتونو د بورژوايي فرهنګ په چوپړ کې وې؟ نو دا ملګري په ښکاره توګه تېروتنه کوي چې دې پايلې ته رسيږي چې د دوو فرهنګونو شتون د دوو بېلابېلو «طبقاتي» ژبو د زېږ سبب کيږي او د يوې واحدې ژبې اړتيا له مينځه وړي.

لنين کله چې د دوو فرهنګونو په اړه غږېږي، په سمه دا بيانوي چې د دوو فرهنګونو شتون د يوې واحدې ژبې د نفي او د دوو «طبقاتي» ژبو په مانا نه ده. لنين وايي چې بايد يوه واحده ژبه شتون ولري. کله چې بونديستانو[۷] پر لنين تور ولګاوه چې فرهنګ «غيرملي» ګڼي نو د ملي ژبې له اړتيا هم منکر دی؛ لنين، څنګه چې پوهېږو په قاطعانه ډول اعتراض وکړ او ويې ويل چې هغه د بورژوازي فرهنګ په وړاندې جنګيږي نه د ملي ژبو په وړاندې، څه چې اړتيا يې د مناقشې او مباحثې وړ هم نه ويني. د حيراني خبره ده چې زموږ يو شمېر دوستان د بونديستانو په پل روان دي.

[۷] بوند ـ د ليتوانيا، پولنډ او روسي يهودو کارګرانو عمومي اتحاديه وه، چې د يهودو د کوچنۍ بورژوازي يو اپورتونيست سازمان و. د دې سازمان بنسټ د ۱۸۹۷ په اکتوبر کې په ويلنا کنګره کې کيښودل شو. بوند په ځوليزه توګه د لاسي صنايعو په برخه کې د بوختو يهودانو تر مينځ کار کاوه. د روسيې د کارګرانو د سوسيال ـ دموکرات ګوند په لومړۍ کنګره کې، چې په ۱۸۹۸ کال کې جوړه شوه، بوند له دې ګوند سره د «يو خپلواک او مستقل سازمان په توګه چې يوازې د يهودي پرولتاريا ځانګړو مسئلو ته يې پام درلود» يوځای شو. کله چې له ګوند سره يوځای شو نو د روسي کارګرې طبقې په غورځنګ کې يې نيشنليزم او تجزيه پالنې ته لمن ووهله. د بونديستانو بورژوا ـ نيشنليستي دريځ د ايسکرا لخوا په پرېکنده ډول رد شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې ملګري چې فکر کوي لنين د واحدې ژبې له اړتيا منکر و، ښه به وي چې د دا خبرې يې ولولي:

«ژبه د انسان د اړيکو لپاره ډېره مهمه وسيله ده. د ژبې يووالی او بی ځنډه تکامل، له معاصر پانګوال نظام سره د متناسبه، آزاده او پراخه سوداګريزو مبادلاتو يو مهم شرط دی.د ژبې يووالی په بېلابېلو طبقاتو کې د خلکو د آزادو او پراخو ډلو د نژدې کېدو يو مهم شرط دی. »[8]

دا روښانوي چې زموږ ښاغليو ملګرو د لنين نظريات په ناسم ډول وړاندې کړي دي.

بالاخره د ستالين خبره راخلي.د ستالين دا عبارت رانقلوي:«په دې پېر کې بورژوازي او ناسيوناليست ګوندونه يې د دې ملتونو ستر لارښود ځواکونه وو او لا هم دي.»[9] دا خبره سمه ده. هماغه ډول چې پرولتاريا او انترناسيوناليستي ګوند يې د پرولتري فرهنګ رهبري کوي، همدغه ډول بورژوازي او ناسيوناليست ګوند يې واقعاً هم د بورژوايي فرهنګ رهبري کوي. خو دا د ژبې «طبقاتي ځانګړتيا» سره څه تړاو لري؟ آيا دا ملګري په دې نه پوهېږي چې ملي ژبه د ملي فرهنګ يوه بڼه ده، چې کولای شي هم بورژوايي او هم پرولتاريايي فرهنګونو ته خدمت وکړي؟ آيا زموږ ملګري د دې مهم مارکسيستي فورمول په اړه خبر نه دي، چې

---

[8] ولاديمير ايليچ لنين،«د ملتونو د برخليک ټاکنې حق»، غوره آثار په دوو ټوکو کې، انګليسي نسخه، مسکو، ۱۹۵۲، لومړی ټوک، دويمه برخه، مخونه ۳۱۸-۱۹

[9] جوزوف ستالين، «لنينيزم او ملي مسئلې»، آثار، انګليسي نسخه، مسکو، ۱۹۵۴، يولسم ټوک، مخ ۳۵۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسني روسي، اکرائيني، بيلاروسي او نور فرهنگونه د منځپانگې له پلوه سوسياليستي او د بڼې له پلوه ملي دي؟؛ آيا په دې نه پوهېږي چې ژبه د بڼې له پلوه ملي ده؟ آيا دوې دا مارکسيستي فورمول نه قبلوي؟

زموږ د ملگرو تېروتنه دا ده چې دوې د فرهنگ او ژبې په مینځ کې توپير نه کوي او په دې نه پوهېږي چې د ټولنې د تکامل په هر پېر کې فرهنگ د منځپانگې له پلوه بدلون مومي، حال دا چې ژبه د څو پېرونو په بهير کې اساساً يو ډول پاتې کيږي او نوي او زاړه دواړو فرهنگونو ته يو شان خدمت کوي.

نو ويلی شوو:

الف ـ هغه ژبه چې د يوې ټولنې د خلکو لپاره مشترکه ده، د خلکو د اړيکو د وسيلي په توگه تل د ټولنې واحده ژبه ده او په راتلونکي کې به هم وي؛

ب ـ د گړدودونو او ځانگړو اصطلاحاتو شتون، نه يوازې د ټولو خلکو لپاره مشترکه ژبه نه نفي کوي، بلکې د ملي ژبې د منلو تر څنگ، د مشترکې ژبې د يوې څانگې په توگه له ملي ژبې پيروي کوي؛

ج ـ د ژبې په اړه د «طبقاتي ځانگړتيا» فورمول کارونه تېروتنه او په ورته وخت کې يو غير مارکسيستي فورمول دی.

پوښتنه:د ژبې ځانگړي خصلتونه څه دي؟

ځواب: ژبه هغه اجتماعي ښکارنده(پديده) ده، چې د يوې ټولنې په فعاليتونو کې خپله ونډه لوبوي. ژبه د ټولنې له ژوند او تکامل سره ژوند او تکامل مومي او د ټولنې له مرگ سره مري. ژبه له ټولنې پرته شتون نلري او د تکامل قوانين يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې هغه وخت د پوهېدنې وړ دي، چې د ټولنې او د هغو خلکو له تاريخ سره په نه بېلېدونکې توګه مطالعه شي چې تر مطالعې لاندې ژبه ورسره تړاو ولري او د هغه پنځوونکي او زېرمه جوړونکي وي.

ژبه يوه وسيله ده. هغه افزار دی، چې په مرسته يې خلک له يو بل سره خبرې اترې کوي، اندونه سره بدلوي رابدلوي او يو بل پېژني. څنګه، چې ژبه له فکر سره مستقيم تړاو لري؛ نو فکر په کليمو کې ثبت او سمبالوي او بيا د کليمو د ترکيبولو له لارې هغه په جملو بدلوي. ويلی شوو چې ژبه د فکر او د انسان د فکري فعاليتونو د برياوو د بهير پايله ده، چې په انساني ټولنه کې د اندونو مبادله شوني کوي.

د اندونو مبادله يوه دايمي او حياتي اړتيا ده. بې له دې ناشوني ده چې د طبيعي ځواکونو په وړاندې د مبارزې او د اړينو مادي ارزښتونو د توليد لپاره د مبارزې په موخه د خلکو ګډې هڅې همغږې کړو. بې‌له ژبې د ټولنې د مولده فعاليتونو د بريا ډاډمنتيا ناشوني ده. نو ويلي شوو چې بې‌له ژبې د ټولنيز توليد بقا ناشوني ده. سربېره پر دې، په يوې ټولنه کې له هغې ژبې پرته چې د ټولو خلکو لپاره د پوهېدنې وړ او عامه وي، توليد نابودېږي او ټولنه له مينځه ځي. نو که له يوې خوا ژبه د اړيکو وسيله ده، په ورته وخت کې د ټولنې د مبارزې او پرمختګ وسيله هم ده.

د يوې ژبې ټولې کليمې د هغې ژبې د لغتونو قاموس جوړوي او په قاموس کې څه چې مهمه ده د لغتونو بنسټيزه زېرمه ده، چې د کليمو ريښې او مشتق شوې کليمې دواړه رانغاړي.که څه هم د ژبې د لغوي قاموس په پرتله د دې کليمو شمېر يو څه کم دی، خو عمر يې ډېر او پېړۍ پېړۍ ته رسيږي. دا کليمې د ژبې لپاره د نويو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونو بنسټ جوړوي.د لغتونو قاموس د ژبې وضعيت څرګندوي:هر څومره چې د لغتونو قاموس بډای او متنوع وي، په هماغه کچه ژبه بډایه او پرمختللې وي.

خو د لغتونو زېرمه په خپل ذات کې ژبه نه جوړوي، بلکې تر ډېره د ژبې لپاره د ودانيزو موادو بڼه لري. څرنګه چې په ودانيزو چارو کې ودانيز مواد د ودانۍ د جوړېدو په مانا نه ده، که څه هم يوه ودانۍ بې له ودانيزو موادو جوړېدای نشي، همداسې د لغتونو زېرمه په يوازې توګه ژبه نه ده، خو بې له دې د ژبې تصور کېدای هم نشي. د يوې ژبې لغوي زېرمه هغه وخت خورا اهميت مومي، چې په ګرامري اډانه کې ځای په ځای شي. ګرامر د کليمو ادلون بدلون او په جملو کې د کليمو ترکيبول تنظيم او سمبالوي او ژبې ته يوه منسجمه او مهمه دنده وربخښي.

ګرامر(صرف و نحو) د هغو قواعدو ټولګه ده، چې د کليمو ادلون بدلون او په جملو کې د هغوې ترکيبول سمبالوي. د همدې لپاره بايد د ګرامر منندوی ووسو، چې د ژبې لپاره يې دا شونتيا برابره کړې چې د انسان د اندونو لپاره مادي ژبنی پوښښ برابر او افکار يې ولېږدوي.

د ګرامر مهمه ځانګړنه دا ده چې د کليمو د بدلون او سمون په پار قواعد وضع کوي، البته نه د ځانګړو کليمو لپاره، بلکې په ټوليزه توګه د ټولو کليمو لپاره قواعد جوړوي؛ دا قواعد خاصې کليمې په پام کې نلري. همدا ډول د جملې د جوړېدو لپاره قواعد وضع کوي، البته نه د ځانګړو مشخصو جملو لپاره. ښايي په لنډون ووايو چې ګرامر يوازې کوم خاص فاعل، يا کوم خاص مسند او نورو ته قواعد نه وضع کوي، بلکې په ټوليزه توګه ټولو جملو ته قواعد جوړوي، بې له دې چې د هغوې ځانګړې بڼې په پام کې ونيسي. نو ګرامر سره د دې چې له ځانګړو او خاصو کليمو او جملو سره سروکار نلري، د کليمو بدلون او سمون او په جملو کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې کليمو ترکيبول او د ګرامري قواعدو او قوانينو پر بنسټ د دې جملو جوړول په مشترکه او اساسي ډول تر سره کوي.ګرامر د انساني مغز د تجريدي کړنو د پروسې اوږدمهال حاصل دی او د فکر تر ټولو حيرانونکی لاس ته راوړنه ګڼل کيږي.

د همدې پورتنې مسئلې په پام کې نيولو سره ګرامر، هندسه په ذهن کې تداعي کوي. هندسه هم د ځانګړو اشياؤ له تجريد څخه خپل قواعد اخلي؛ نه له ځانګړو مشخصو اجسامو څخه. هندسه هم د اجسامو تر مينځ اړيکه د ځانګړو مشخصو اجسامو د اړيکې له مخې نه تعريفوي او پرته له دې چې د اجسامو ځانګړو مشخصاتو ته پام وکړي د اجسامو اړيکې په عمومي ډول په پام کې نيسي.

د مخبنا په خلاف، چې له توليد سره سيده اړيکه نلري او د اقتصاد له لارې خپله اړيکه ټينګوي؛ ژبه په مستقيمه توګه د انسان له توليدي فعاليتونو او له استثنا پرته د انسانانو ټولو کاري فعاليتونو سره سيده اړيکه لري. د همدې لپاره د بدلونونو په وړاندې د ژبې قاموس حساس او له مداوم تغيير سره مخ دی.د مخبنا په خلاف، ژبه د بدلون لپاره د بېخبنا نابودۍ ته منتظره نه پاتی کيږي. د ژبې د لغتونو قاموس مخکې له دې چې بېخبنا نابوده شي، بدلون مومي او د بېخبنا له وضعيت سره کوم تړاو نلري.

خو د ژبې په لغتونو کې بدلون د مخبنا د بدلون په شان نه دی چې زاړه تري تم او نوي رامينځته شي، بلکې د نويو کليمو د زياتېدو له لارې د شته قاموس بډاينه ده، هغه نوي کليمې چې د ټولنيز سيستم له بدلون سره، د توليد، فرهنګ، ساينس او نورو برخو له تکامل سره رامينځته کيږي. که څه هم يو شمېر له دوده لوېدلي لغتونه عموماً د ژبې له قاموس څخه وځي، خو په ورته وخت کې يو شمېر زيات

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي لغتونه ورزیاتېږي. د ژبې د لغتونو اساسي زېرمه اساساً خوندي پاتې کیږي، چې د ژبې د لغتونو لپاره بنسټ گرځي.

ښکاره ده چې د لغتونو د اساسي زېرمې ویجاړولو ته، چې د څو تاریخي پېرونو په بهیر کې په موثر ډول ترې کار اخیستل شوی، هیڅ ډول اړتیا نشته. دا هم ښکاره ده، چې په لنډ وخت کې د لغتونو نوې بنسټیزې زېرمې جوړول ناشوني دي. د لغتونو د اساسي زېرمې، چې د څو پېړیو په بهیر کې رامینځته شوي، نابودول به ژبه معلوله او د خلکو تر مینځ به راکړه ورکړه په بشپړه توگه ټکنۍ کړي.

د یوې ژبې د گرامري سیستم بدلون، د ژبې د لغتونو د اساسي زېرمې له بدلون څخه ډېر پخ وي. د ژبې گرامري سیستم، چې په پېرونو کې جوړ شوی او د یوې ژبې هډ او وینه جوړوي، د ژبې د اساسي لغوي زېرمې په پرتله ډېر پخ بدلون مومي. ښکاره ده، چې د وخت په تېرېدو سره د ژبې گرامر هم بدلون مومي او لا بشپړیږي، خپل قواعد پیاوړي کوي، لا یې مشخصوي او نوي قواعد خپلوي. خو له دې سره سره بیا هم د گرامري سیستم بنسټونه د ډېرې مودې لپاره خوندي پاتې کیږي. څرنگه چې تاریخ ښیي دا سیستم څو پېرونه کیږي چې د ټولنې لپاره په موثره توگه خدمت کوي. نو ویلی شوو چې گرامري سیستم او اساسي لغوي زېرمه د یوې ژبې بنسټ او د ژبې ځانگړې کیفیت ښکاره کوي.

تاریخ په ډاگه کوي چې ژبې د هغه ادغام په وړاندې، چې د فشار له امله تر سره کیږي، ډېر ټیکاو ښکاره کوي او پیاوړې او غښتلی مقاومت څرگندوي.خو ځینې تاریخپوهان د دې پدیدې د شننې پر ځای، یوازې د حیرانتیا په څرگندونې بسنه کوي، خو د دې لپاره کومه اړتیا نشته. د ژبې د پایښت دلیل، د هغه گرامري جوړښت او د کلیمو د اساسي زېرمو پایېدل دي. د تُرکیې هم شانته کوونکو په سلگونه کلونه هڅه وکړه چې د بالکانیانو ژبې وځپي، سپکې او نابودې یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې موده کې د بالکانیانو ژبو خورا زښت بدلون وموند. یو شمېر زیات ترکي لغتونه او اصطلاحات د بالکانیانو په ژبو کې وردننه شول، «یوځای کېدنې» او «جلا کېدنې» تر سره شوې، خو له دې سره سره بالکاني ژبې پاتې او مقاومت یې وکړ. ولې؟ ځکه چې د دې ژبو ګرامري جوړښت او د کلیمو اساسي زېرمې له بنسټه خوندي پاتې وی.

له دې څرګندېږي چې ژبه او د هغه جوړښت د یوه عصر محصول ګڼلی نشوو. ځکه د ژبې جوړښت، ګرامري جوړښت او د هغه د کلیمو اساسي زېرمه د څو عصرونو محصول دی.

کېدای شي داسې وانګېرو چې د معاصرې ژبې لومړنی او مقدماتي بنسټ د مریيتوب له پېر دمخه په لرغوني او ډېر زاړه پېر کې ایښودل شوی دی. دا ژبه هغه مهال له پېچلتیا تشه وه او د کلیمو قاموس یې ډېر ضعیف و، خو خپل ګرامري سیستم یې درلود؛ سمه ده چې دا سیستم لومړنی و، خو په هر حال یو ګرامري سیستم و.

د تولید لاپرمختګ، د طبقاتو پیدایښت، د خط او کتابت معرفي کېدل، د دولت راڅرګندېدنه، چې د ادارې لپاره یې لږوډېر یوې منظمې مکاتبې ته اړتیا درلوده، د سوداګرۍ پراختیا، چې لا زیاتې منظمې مکاتبې ته اړه وه، د چاپ ماشین پیدایښت، د ادبیاتو پرمختګ؛ دا ټول د ژبې په تکامل کې د سترو بدلونونو لامل شول. په دې موده کې قبیلې او ملیتونه سره تجزیه شول، سره مخلوط شول، قطعه قطعه شول؛ وروسته بیا ملي ژبې او دولتونه رامینځته شول، انقلابونه تر سره شول او د زړو ټولنیزو سیستمونو ځای نویو سیستمونو ونېوه، چې دا ټول د ژبې او د هغه په تکامل کې د لازیاتو بدلونونو لامل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو سره د دې دا به لويه تېروتنه وي که فکر وکړو چې د ژبې تکامل د مخبنا د تکامل په شان تر سره شوی دی، يانې د نوي شي د جوړولو له لارې د هغه څه ورانول، چې لرو يې. واقعيت دا دی، چې د ژبې تکامل نه د شته ژبې د نابودېدو او نه هم د نوې ژبې د جوړولو له لارې، بلکې د شته ژبو د اصلي عنصرونو د پراختيا او بشپړتيا له لارې تر سره کيږي. د دې ترڅنگه، له يوه حالت څخه بل حالت ته د ژبې لېږدېدل نه د انفجار له لارې تر سره کيږي، نه هم د زړې ژبې د ناڅاپي نابودېدنې او د نوې ژبې د جوړونې له لارې، بلکې د نوي کيفي عنصرونو او د نوي ژبني جوړښت د اوږدمهاله او تدريجي تراکم له لارې او د زاړه کيفی عناصرو د تدريجي نابودېدو په وسيله تر سره کيږي.

ويل کيږي چې د ژبې د پړاويز تکامل تيوري يوه مارکسيستي تيوري ده، ځکه چې دا تيوري له زاړه کيفيت څخه يو نوي کيفيت ته د ژبې په لېږد کې، د ناڅاپه انفجار اړتيا يو شرط گڼي. ښکاره ده چې دا خبره ناسمه ده او ستونزمنه ده چې په دې تيورۍ کې داسې يو څه دې پيدا کړای شوو، چې له مارکسيزم سره ورته والی ولري.

که د پړاويز تکامل تيوري په رښتيا د ژبې د تکامل په تاريخ کې ناڅاپه انفجارونو ته ارزښت ورکوي، نو د دې تيوري وضعيت د خواشينۍ وړ دی! مارکسيزم د ژبې د تکامل په بهير کې په ناڅاپو انفجارونو، د موجودې ژبې په ناڅاپه مرگ او د نوي ژبې پر ناڅاپه جوړېدو باور نلري.کله چې لافارگ په فرانسه کې «د ۱۷۸۹ او ۱۷۹۴ کلونو تر منځ د ژبې د ناڅاپه انقلاب څخه» غږېږي، نو سمه خبره نکوي. (د لافارگ «د فرانسې ژبه تر انقلاب وړاندې او وروسته» جزوه دې وليدل شي).په دغه وخت فرانسه کې هيڅ ډول ژبنيز انقلاب نه دې تر سره شوی، ناڅاپي خو لا پرېږدئ. دا سمه خبره ده چې په دغه پېر کې د فرانسوي ژبې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونو قاموس په نويو کليمو او اصطلاحاتو بډای شو، يو شمېر زړې کليمې حذف شوی او د ځينو کليمو مفهوم بدل شو. دا ټول هغه څه وو، چې تر سره شول. دا ډول بدلونونه په هيڅ توګه په دې مانا نه دي، چې د ژبې برخليک دې وټاکي. په ژبه کې مهمه موضوع د هغه ګرامري جوړښت او د کليمو اساسي زېرمه ده. خو د فرانسوي ژبې ګرامري سيستم او د کليمو اساسي زېرمه نه يوازې د فرانسې بورژوازي انقلاب په پېر کې نابود نشول، بلکې له مهمو بدلونونو پرته خوندي پاتې شول او نه يوازې خوندي پاتې شول، بلکې تر اوسه پورې هم د معاصرې فرانسوي ژبې برخې دي. مجبور يم دا خبره وکړم چې د شته ژبې د ترې تم کولو او د نوي ملي ژبې د رامنځته کولو («د ناڅاپه ژبني انقلاب») لپاره د پنځو او شپږو کلونو لنډه موده، ډېره مسخره ښکاري، د دې کار لپاره پېړيو ته اړتيا ده.

مارکسيزم په دې باور دی، چې له زاړه کيفيت څخه نوي ته د ژبې بدلون د يوه انفجار، د شته ژبې د نابودۍ او يا د نوې ژبې د رامينځته کيدو له لارې نه تر سره کيږي، بلکې د نوي کيفي عناصرو د تدريجي تراکم او د زاړه کيفي عناصرو د تدريجي مرګ له لارې تر سره کيږي.

د هغو ملګرو د معلوماتو لپاره، چې د انفجارونو لېوال دي، په ټوليزه توګه بايد وويل شي چې د انفجار د لارې له زاړه کيفيت څخه نوي کيفيت ته د بدلون قانون، نه يوازې چې د ژبو د تکامل د تاريخ په تړاو سم نه دی، بلکې د بېخبنا يا مخبنا د نورو ټولنيزو ښکارندو د ځانګړتيا په اړه هم تل صدق نکوي. دا قانون يوازې د هغه ټولنو لپاره لازمي مصداق مومي، چې په کې متخاصمې طبقې شتون ولري، خو د داسې ټولنو لپاره چې په کې متخاصمې طبقې شتون ونلري، په هيڅ ډول لازمي او حتمي نه ګڼل کېږي. موږ له اتوو تر لسوو کلونو موده کې د هېواد کرهنيز سيستم له انفرادي بورژوايي ـ دهقاني سيستم څخه په سوسياليستي جمعي سيستم بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ. دا هغه انقلاب وو، چې په کليوالو سيمو کې پخوانی بورژوازي اقتصادي سيستم يې له مينځه يووړ او نوی سوسياليستي سيستم يې پر ځای جوړ کړ. خو دا انقلاب د چاودنې او انفجار له لارې، يعنې د شته حکومت د ړنګېدو او د نوي حکومت د جوړېدو له لارې پلي نشو، بلکې په کليوالو سيمو کې له پخواني بورژوازي سيستم څخه نوي سيستم ته د تدريجي لېږدولو له لارې تر سره شو. دا کار شونی و، ځکه دا انقلاب له پاسه پيل شو او د شته ځواک د نوښت او د بزګرو پرګنو د ملاتړ له امله بري ته ورسيد.

ويل کيږي چې په تاريخ کې د ژبې د امتزاج ګڼ شمېر پېښې د دې باور لامل شوی، چې د انفجار او ناڅاپی بدلون له لارې له زاړه کيفيت څخه نوي کيفيت ته، د امتزاج پر مهال يوه نوې ژبه رامينځته کيږي. خو دا باور بېخي غلط دی. ژبنی امتزاج نشو کولای د هغه پرېکندې ضربې يوه واحده اغېزه وګڼو، چې د څو کلونو په ترڅ کې پايلې ته رسيږي. ژبنی امتزاج هغه اوږدمهال بهير دی چې سلګونه کاله دوام مومي. د دې لپاره دلته د انفجار اړو پوښتنه نه رامنځ ته کېږي.

دا باور هم بېخي غلط دی، چې فکر وکړو د ساري په توګه د دوو ژبو د امتزاج پايله يوه نوې ژبه، درېمګړې ژبه ده، چې له مرکبو ژبو سره هيڅ ورته والی نلري او په کيفي توګه له دواړو ژبو توپير لري. حقيقت دا دی چې له ممزوجو ژبو، يوه ژبه بريالۍ راوځي، خپل ګرامري سيستم او اساسي لغوي زېرمه ساتي او د خپل تکامل له ذاتي قوانينو سره سم تکامل مومي. حال دا چې بله ژبه سوکه سوکه خپل کيفيت له لاسه ورکوي او په تدريجي توګه مري. د پايلې په توګه ويلی شوو چې د امتزاج نتيجه، نوې، دريم ګړې ژبه نه ده؛ يوه ژبه مقاومت کوي، خپل ګرامري سيستم او اساسي لغوي زېرمه ساتي او دا ځواک لري چې د خپل تکامل له ذاتي قوانينو سره سم تکامل وومي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا سمه خبره ده چې په دې بهير کې تر يوې کچې د بريالۍ ژبې لغوي فرهنګ او قاموس د مغلوبې ژبې په کليمو بډايه کېږي. دا کار ژبه نه يوازې نه کمزوروي، بلکې پياوړې کوي. د مثال په توګه له روسي ژبې سره ورته چلند شوی دی. د تاريخي تکامل په اوږدو کې، له روسي ژبې سره د نورو ملتونو ژبو امتزاج موندو، چې په پای کې روسي ژبه تل بريالۍ کېدله. البته، په دې بهير کې د روسي ژبې قاموس د نورو ژبو د کليمو په جذبولو سره لا بډايه کېده. دې کار نه يوازې دا چې روسي ژبه کمزورې نه کړه، بلکې لا شتمنه او پياوړې کړه.

که د روسي ژبې د ملي اصليت ځانګړنه په پام کې ونيسو، نو هيڅ زيان يې نه دی ليدلی، ځکه خپل ګرامري سيستم او د اساسي لغتونو زېرمه يې ساتلې او د خپل تکامل له ذاتي قوانينو سره يې سم تکامل او بشپړتيا ته ادامه ورکړې.

نو په دې کې شک نشته چې د امتزاج تيوري د شوروي ژبپوهنې لپاره ډېر لږ او يا هيڅ ډول ارزښت نلري. که دا خبره سمه وي چې د ژبپوهنې بنسټيزه دنده د ژبې د تکامل د ذاتي قوانينو مطالعه ده، نو بايد ومنو چې د امتزاج تيوري دا دنده نشي تر سره کولی، بشپړتيا يې خو لا پرېږده! دا تيوري يا دې مسئلې ته پام نه کوي او يا وربانديې نه پوهېږي.

پوښتنه: آيا د ژبپوهنې د مسئلو په اړه په «پراودا» کې د ښکاره بحث پيلول سم و؟

ځواب: هو، سم و.

دا چې د ژبپوهنې د مسئلې حل به کومې خوا ته لاړ شي، د بحث په پای کې به روښانه شي. خو له اوسه ويلی شوو، چې بحث ډېر ګټور وو. دې بحث د ټولو دمخه دا روښانه کړه، چې د ژبپوهنې په ارګانونو، څه په مرکز او څه هم په جمهوريتونو کې، داسې رژيم واکمن دی چې له پوهې او پوهانو سره نه سازېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شوروي د ژبپوهنې د وضعيت په اړه کوچنۍ نيوکه، ان د ژبپوهنې په اصطلاح د «نوي دکترين» په تړاو د انتقادونو ډارځپلې هڅې، د ژبپوهنې د برلاسه کړيو د ربړولو سره مخ او نيوکو ته اجازه نه ورکول کېده.

د ن.ی.مار[۱۰] د ميراث په وړاندې د انتقادي چلند او د هغه د ژبپوهنې له ښوونې سره د کوچنۍ نه هوکړې له امله؛ د ژبپوهنې ارزښتناک کارکوونکي او څېړونکي يا له دندو گوښه کېدل يا يې رتبې ټيټېدلې. ژبپوهان نه د وړتيا له مخې، بلکې د ن.ی.مار د تيوري گانو د کټ مټ منلو له وجې په لوړو دندو گمارل کېدل.

موږ باورمن يوو چې علم د اندونو له مبارزې او د نيوکې له آزادۍ پرته پرمختگ او وده نشي کولای. خو دا منل شوې قاعده په بشپړه بې‌غورۍ له پام غورځېده او سپکاوی يې کېده. يوه ډله رهبران راڅرگند شوي وو، چې ځانونه يې جايز الخطا نه گڼل او د خپلسري قانون له مخې له هر ډول احتمالي نيوکې څخه يې ځانونه خوندي ساتلي وو. څه چې يې خوښېدل هماغه يې کول.

دلته به يې يوه بېلگه راوړم:په اصطلاح «د باکو درسونه»(په باکو کې د ن.ی.مار ويناوې) چې په خپله ليکوال رد کړي او د بيا خپرېدلو ممانعت يې کړی، د دې واکمنې کړۍ په دستور(چې ملگری مشچانينوف يې د ن.ی.مار «مريدان» گڼي) بيا خپاره او له هيڅ ډول بيا کتنې پرته په ښوونيزو کتابونو کې درج شول. په دې مانا چې زده‌کړيالان يې دوکه کړي، رد شوي «درسونه» يې ورته د سمو درسونو په

[۱۰] نيکولای ياکوفلويچ مار(Nikolay Yakovlevich Marr) گرجي ژبپوه و چې د ۱۸۶۴ نه تر ۱۹۳۴ يې ژوند کاوه. مار باور درلود چې لومړنۍ ژبه، چې نورو ژبو له هغه ريښه اخيستی، په حامی، سامی او يافثی درې کورنيو باندې تقسيميږي. حام، سام او يافث د نوح زامن ول. مار ادعا لرله چې يافثي ژبه د ټولو ژبو مور ده. پښتو. ژ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای تېر کړي دي. که ما د ملګري مشچانينوف او نورو مخورو ژبپوهانو په رښتينولي باور نه درلودی، نو دا کار مې يوه قصدي ويجاړونکي کړنه ګڼله.

دا کار ولې تر سره شو؟د دې لپاره تر سره شو چې تر ټولو مخکې د ژبپوهنې په برخه کې رامينځته شوی «آراکچيفي»[١١] رژيم، چې غيرمسئولانه چلند يې دوداوه او خپل‌سريو کړنو ته يې لار خلاصوله بربنډ او دړې وړې کړ. د دې بحث ګټورتيا په دې پای ته نه رسيږي. دې بحث نه يوازې د ژبپوهنې په برخه کې پخوانی رژيم ړنګ کړ، بلکې د علم په دې څانګه کې يې د ژبپوهنې د بنسټيزو پوښتنو په تړاو د دې واکمنې کړې د اندونو نه باوريدونکی مغشوشتيا يې هم راڅرګنده کړه. د بحث له پيلونې دمخه، د ن.ی.مار «مريدان» چپه خوله وو او د ژبپوهنې د ناسمه وضعيت په اړه يې څه نه ويل. خو د بحث له پيلولو سره، چې چوپتيا نوره ناشوني وه، اړ شول خپل نظريات په مطبوعاتو کې څرګند کړي. پوښتنه دا ده چې څه مو پيدا کړل؟ و موليدل چې د ن.ی.مار په تعليماتو کې يو لړ نيمګړتياوې، تېروتنې، د ناسمه تعريفونو ستونزې او نيمګړي وړانديزونه شته. پوښتنه راولاړيږي چې ولې د ن.ی.مار«مريدانو» په دې اړه يوازې اوس، چې بحث پيل شوی، خبرې پيل

---

[١١] آراکچيفي رژيم: د آراکچيف زورواکه پوليسي او بی بندو باره ديکتاتوري وه، چې د ١٩ مې پېړۍ په لومړۍ څلورمه کې په روسيه کې د زور، ظلم او بلوس ډکه واکمني درلوده.

آراکچيف د لومړي الکساندر پر مهال د جګړې وزير او بيا وروسته د دولتي شورا د پوځي چارو د کميټې رئيس شو. هغه لومړی الکساندر ته نژدی و. آراکچيف، چې د دهقاني پاڅونونو ځپوونکی و، د سپيڅلي اتحاد پر مهال د روسيې د ارتجاع او د خپلسره پوليسي حکومت سمبول ګڼل کېده.

ستالين دا اصطلاح دلته د شوروي د ژبپوهنې په کړيو کې د ن.ی.مار بی ساری واکمنتيا او د هغه د «مريدانو» د خپلسرۍ لپاره کاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي دي؟ ولې يې مخکې دا کار نه کاوه؟ ولې يې په خپل وخت کې په ښکاره او صادقانه ډول، څنگه چې د پوهانو وړ ده، په دې اړه خبرې نه کوولې؟

د ن.ی.مار«مريدان»د نوموړي پر«ځينو» تېروتنو له اقرار وروسته داسې فکر کوي، چې د شوروي ژبپوهنه يوازې د ن.ی.مار د تيوري د «اصلاح شوي» نسخې پر بنسټ کولای شي تکامل ومومي، هغه تيوري چې د هغوې په اند يوه مارکسيستي تيوري ده. موږ د ن.ی.مار له داسې«مارکسيزم» تېر يوو! ن.ی.مار واقعاً غوښتل او په رښتيا يې هم هڅه کوله چې مارکسيست ووسي، خو ونه توانېد. هغه د«پروليت کويتستانو»[12]يا«رپيستانو»[13]په څېر مارکسيزم يوازې شډلوي او مبتذلوي.

ن.ی.مار په ژبپوهنه کې هغه ناسم او غيرمارکسيستي فورمول دننه کړ، چې له مخه يې ژبه مخبنا گڼل کيږي، په دې سره يې هم ځان سرسام کړ او هم يې ژبپوهنه گډوډه کړه. د شوروي ژبپوهنه د غلط فورمول پر بنسټ تکامل نه مومي. همدا ډول ن.ی.مار په ژبپوهنه کې يو بل ناسم او غيرمارکسيستي فورمول دننه کړ، چې د ژبې«طبقاتي ځانگړتيا» ده، چې په دې سره يې بيا ځان سرسام او ژبپوهنه لا گډوډه کړه.د شوروي ژبپوهنه د داسې ناسمو فورمولونو پر بنسټ، چې د خلکو او ژبو له ټول تاريخي بهير سره په مخالفت کې واقع کيږي، تکامل نشي کولای.

---

[12] د «پرولتارسکاياکونتورا» مخفف، چې مانا يې پرولتاريايي فرهنگ دی.

[13] د روسيې د ليکوالانو پرولتاريايي‌اتحاديه. دا دواړه هغه بنسټونه ول، چې د «نړه پرولتاريي» مکتب تر نامه لاندې يې د ادبياتو او هنر په برخه کې غلط او ناسم مفاهيم رامينځته کول. د اندونو يوه ځانگړنه يې دا وه چې تېر شتمن ميراث ته يې پاملرنه نه درلوده. لومړنی تر دېرشم کال او دويمه يې د شوروي د ليکوالانو د ټولنې تر جوړېدو (۱۹۳۴)پورې موجود وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ن.ی.مار ژبپوهنې ته داسې گستاخانه، ډوزمارانه او متکبرانه گړ وروپېژند، چې له مارکسیزم سره پردی دی. دا گړ د ټولو هغو شیانو د بی بنسټه او پیکه ردیدو لامل کیږي، چې له ن.ی.مار وړاندی په ژبپوهنه کې تر سره شوي دي.

ن.ی.مار پر مقایسوي ـ تاریخي میتود باندې د «ایده الیستي» میتود په توگه په کلکه د بطلان کرښه کاږي. حال دا چې مقایسوي ـ تاریخي میتود د ځینو مهمو نیمگړتیاوو سره سره، بیا هم د ن.ی.مار له څلور عنصریزه[۱۴] واقعاً ایده‌الیستي شننې څخه ډېر ښه دی؛ ځکه چې لومړنی میتود د کار کولو د هڅونې او د ژبو د مطالعې زمینه برابروي، حال دا چې دویم میتود یوازې انسان هڅوي چې پر بازوداره څوکۍ خوروور پرېوزي او د څلورو مشهورو عنصرونو د قهوې په پیاله کې فال ونیسي.

ن.ی مار د«اصلي ژبې»[۱۵]د تیوري د روښانېدو تر نامه لاندې، په مغرورتیا د شته ژبو د گروپونو(خېل)د مطالعې په پار هر ډول کوښښ بې‌ارزښته گڼي. خو د ملتونو

---

[۱۴] څلور عنصریزه شننه:ن.ی.مار ادعا کوله چې د انسان د لومړنۍ ژبې تلفظ له څلورو سیلابونو تکامل کړی دی: sal، ber، yon او rosh.

[۱۵] د «اصلي ژبې» تئوري:د هندو اروپایي مکتب دکترین باور لري، چې ژبډلې په ځان کې د هغو سیمه ایزه گړدودونو(لهجې)یوه ډله رانغښتی، چې له عامې لرغوني «اصلي ژبې» جلا شوي دي. د ساري په توگه، عصري ایټالیوي، فرانسوي، اسپانیوي، پرتگالي او رومانیایي ژبې، هغه خویندې ژبې دي، چې له لاتین څخه مشتق شوي دي، خو په اصل کې دا ژبې یوازې بېلابېل گړدودونه دي. سره له دې چې هیڅ ډول مستند شواهد نشته، چې د اکثرو گړدودونو یا ژبو د«اصلي ژبې» شتون وښیي، خو د هندو اروپایي عالمانو د «اصلي ژبې» فرضیه راخیستی، چې عمده موخه یې د فونتیک(اصواتو) د بدلېدو د قاعدې د تشریح آسانتیا ده. هیڅ داسې لاره چاره نشته، چې د دې فرضیې د حقیقت کچه معلومه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو تر مينځ د خيښۍ انکار ناشونی دی، د بېلګې په توګه د اسلاو ملتونو د ژبې خيښي اړو پوښتنه نه راولاړوي. د دې ملتونو د ژبنيزې خيښۍ مطالعه به د ژبې د تکامل د قانون د مطالعې او ژبپوهنې په برخه کې ډېر ارزښتناکه تمام شي. بايد ووايم چې د «اصلي ژبې» تيوري، اړو له دې موضوع سره کوم تړاو نلري.

که چيرې ن.ی.مار او په ځانګړي توګه د هغه«مريدانو»ته غور شو، ښايي داسې ګمان وکړو، چې له ن.ی.مار وړاندې ژبپوهنې شتون نه درلود او ژبپوهنه د نوموړي له«نوي دکترين»سره راڅرګنده شوې ده.په رښتيا چې مارکس او انګلس زښت متواضع انسانان وو، هغوې به ويل چې ديالکتيک ماترياليزم يې، د علم او د تېرو پېړونو په ګډون د فلسفې د پرمختګ محصول دی.

نو دې پايلې ته رسيږو چې دا بحث د دې لپاره ګټور و چې د شوروي په ژبپوهنه کې ايډئولوژيکې نيمګړتياوې راوسپړي.

فکر کوم که د شوروي ژبپوهنه هر څومره ژر ځان د ن.ی.مار له تېروتنو خلاص کړي، هغومره به له اوسني کړکېچ څخه د ژغورنې شونتيا ولري.

زما په اند په ژبپوهنه کې د آراکچيفي رژيم نابودول، د ن.ی.مار د تېروتنو ردول او په ژبپوهنه کې د مارکسيزم دودول، هغه لاره ده چې د شوروي ژبپوهنه بډاينې ته رسوي.

پراودا، ۲۰ جون ۱۹۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبپوهنې د ځينو مسئلو په اړه

ملگري اي. کراشنينيکوا ته ځواب

ملگری کراشنينيکوا،

پوښتنو ته مو دلته ځوابونه وايم:

۱.پوښتنه: ستاسو مقاله په سمه څرگندوي، چې ژبه نه بېخبنا ده او نه مخبنا. آيا دا به سمه وي چې ژبه داسې يوه ښکارنده (پديده) وگڼو، چې هم د بېخبنا او هم د مخبنا ځانگړتياوې لري؟يا سمه به دا وي چې ژبه د دواړو تر مينځ د يوې منځگړي ښکارندې په توگه وشمېرل شي؟

ځواب: ښکاره ده چې ژبه د ټولنيزې ښکارندې په توگه هغه عمومي کيفيت لري چې د بېخبنا او مخبنا په گډون، د ټولو ټولنيزو ښکارندو لپاره ذاتي کيفيت گڼل کيږي:ژبه د ټولنې په چوپړ کې ده، څرنگه چې د بېخبنا او مخبنا په گډون، ټولې ټولنيزې ښکارندې د ټولنې په چوپړ کې دي.که سم ځير شوو نو و به گورو چې د ټولنيزو ښکارندو دا گډ کيفيت همدلته پای ته رسيږي. له دې گډ کيفيت پرته، د ټولنيزو ښکارندو تر مينځ خورا مهم توپيرونه پيلېږي.

موضوع دا ده چې ټولنيزې ښکارندې له دې گډې ځانگړتيا سربېره خپل ځانگړې خصوصيتونه هم لري چې هغوې له يو بل څخه بېلوي.همدا ځانگړي خصوصيتونه دي چې علم ته زيات اهميت لري.د بېخبنا ځانگړی خصوصيت، ټولنې ته له اقتصادي پلوه خدمت دی، خو د مخبنا ځانگړي خصوصيتونه په سياسي، قانوني، ښکلاپيژندنې او په فکري برخو کې ټولنې ته خدمت کول او تر څنگ يې د يوې ټولنې لپاره د متناسب سياسي، قانوني او نورو اړوندو بنسټونو برابرول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د ژبې خاصې ځانګړتیاوې چې له نورو ټولنیزو ښکارندو یې بېلوي، کومې دي؟ دا دي:د خلکو تر مینځ د اړیکو وسیله، په ټولنې که د اندونو د مبادلې وسیله، د متقابلې پوهاوۍ وسیله او د انساني فعالیتونو په ټولو برخو کې، که تولیدي اړیکي وي او که اقتصادي، که سیاسي برخې وي او که فرهنګي، که ټولنیز ژوند وي او که خصوصي؛ د ګډ کار د سمبالنې له لارې ټولنې ته خدمت.

دا ځانګړتیاوې یوازې په ژبې پورې اړوندې دي او د همدې ځانګړې خصوصیتونه له کبله ژبه د یو خپلواک علم په توګه د مطالعې موضوع ده، چې ژبپوهنه ورته وایي.که ژبه دا خاصې ځانګړتیاوې ونلري، نو ژبپوهنه د یو خپلواک علم حق له لاسه ورکوي.

لنډه دا چې ژبه نه د بېخبناوو په ډله کې راځي او نه هم د مخبناوو په ډله کې. همدا ډول نشو کولای ژبه د بېخبنا او مخبنا تر مینځ یوه «مینځګړې» ښکارنده وګڼو، ځکه دا ډول «مینځګړې» ښکارنده شتون نلري.

خو شاید وکړای شوو ژبه د تولیدي ځواک په ډله کې، یا په بله وینا د تولیدی افزارو په ډله کې راولوو؟ واقعاً د ژبې او تولیدي افزارو تر مینځ تر یو حده پورې ورته والی شته: تولیدي افزار د ژبې په شان د طبقاتو په وړاندې بی پرې عمل کوي او د بېلابېلو طبقاتو، د ټولنې د زړو او نویو طبقاتو لپاره په یو ډول کارېدلې شي. خو آیا حق لرو چې ژبه د تولیدی افزارو په کتار کې راولو؟ نه، دا کار نشو کولای.

یو وخت ن.ی.مار وروسته له دې چې متوجې شو چې دې فورمول یې، چې «ژبه د بېخبنا پر بنسټ یوه مخبنا ده» مخالفتونه پارولي، نو د دې فورمول د بدلولو تابیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې وکړه او ویې ویل:«ژبه د تولید یو افزار دی». آیا مار حق درلود چې ژبه د تولید د افزارو په کتار کې راولي؟ ښکاره ده چې نه.

موضوع دا ده چې د ژبې او تولیدي افزارو تر مینځ ورته والی یوازې د هماغه ورته والي سره، چې ما یې یادونه وکړه، پای مومي. خو بلې خوا ته د ژبې او د تولیدي افزارو تر مینځ بنسټیز توپیر موجود دی. دا توپیر په دې کې دي چې تولیدي افزار مادي ثروت تولیدوي، حال دا چې ژبه څه نه تولیدوي او یوازینی څه چې «تولیدوي» هغه کلیمې دي. په ساده ټکو کې باید ووایو چې خلک د تولیدي افزارو له تملک سره مادي ثروت تولیدوي؛ حال دا چې هماغه خلک، که چیرې د تولیدي افزارو په ځای ژبه په تملک کې ولري، مادي ثروت تولیدولی نشي.که ژبه د مادي ثروت په تولید توانېده نو یو کړتن به د نړۍ تر ټولو شتمن انسان وی؛ په دې پوهېدل سخته خبره نه ده!

۲.پوښتنه:مارکس او انگلس ژبه د «فکر مستقیم واقعیت»، د «عملي. . . حقیقي فهم» په توگه تعریف کړی ده[۱۶].مارکس وایي «مفکوره» «له ژبې پرته شتون لرلی نشي».ستاسو په باور ژبپوهنه تر کومې کچې پورې ښایي د ژبې له مانایي اړخ، سمانتیک(ماناپوهنې)، تاریخي سماسیولوجي او سبک پوهنې سره ځان بوخته وساتي؛ یا یوازې موخه یې باید پر بنې متمرکزه وي؟

ځواب:ماناپوهنه(سماسیولوجي)د ژبپوهنې یوه مهمه څانگه ده. د کلیمو او اصطلاحاتو د ماناپوهنې اړخ د ژبې په مطالعې کې خورا اهمیت لري. د همدې لپاره ښایي په ژبپوهنې کې ماناپوهنه (سماسیولوجي) خپل اړین ځای ولري.

---

[۱۶] کارل مارکس او فردریش انگلس، آثار، آلماني نسخه، برلین، ۱۹۵۸، دریم ټوک، مخونه ۴۳۰ او ۴۳۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو له دې سره سره، د ماناپوهنې د مسئلو د طرح کولو او د مفروضاتو د کارونې پر مهال يې مهمه ده، چې په اړه يې اغراق ونشي او په ناوړه توګه ترې کار وانخيستل شي. زما موخه ځينې هغه کليمه پيژندونکي دي چې له ماناپوهنې سره افراطي لېوالتيا لري، بې له دې چې پام وکړي، ژبه د«فکر مستقيم واقعيت» دی او له فکر سره نه بېلدونکی تړاو لري. دا کسان ژبه له فکر جلا کوي او باور لري چې د ژبې عمر تېرېږي او شونتيا شته چې بی له ژبې هم ژوند وشي.

د ن.ی.مار دې کليمو ته پام وکړئ:

«ژبه يوازې له دې کبله شتون لري چې په اوازونو کې راڅرګندېږي؛ د تفکر عمل هم بی له دې چې څرګند شي، تر سره کيږي...ژبې(وينايي)وروستيو اختراعاتو ته د خپلې دندې سپارنه پيل کړی او دا اختراعات بې له شکه تړول ميدان نيسي. حال دا چې تفکر د غوړيدو په حال کې دی او له تېر بی ګټې تراکم څخه نوې کارونې ته يون کوي، ژبه له ډګر باسي او ځای ورته په بشپړه توګه نيسي. تفکر راتلونکی ژبه ده چې له طبيعي تخنيک او طريقې جلا، په آزادانه توګه تکامل مومي. هيڅ ژبه، ان وينايي ژبه چې د طبيعت له معيارونو سره په ورته توګه تړل شوی،د تفکر په وړاندې د مقاومت توان لرلی نشي.» (د ن.ی.مار منتخب آثار دې وليدل شي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دا د «جادوگرانه ـ کوښښ»[۱۷] اېلتې په بشري عادي ژبه وژباړو، پایله یې دا ده:

الف) ن.ی.مار، تفکر له ژبې جلا کوي؛

ب) ن.ی.مار عقیده لري چې خلک بی له ژبې د تفکر په مرسته هم کولای شي د یو بل په خبره پوه شي، هغه تفکر چې د ژبې له «طبیعې جوهر» او «طبیعي معیارونو» څخه آزاد دی؛

ج) له ژبې څخه د تفکر جلا کول او ژبه له «طبیعي جوهر» «خلاصول»؛ ن.ی. مار په ایډه الیستي ډنډ کې ډوبوي.

ویل کیږي افکار مخکې له دې چې د خبرو په بڼه راڅرګند شي د انسان په ماغزو کې ګرځي؛ له ژبني موادو پرته رامینځته کیږي او پرته له دې چې ژبنی پوښښ ولري په اصطلاح په بربنډ ډول رامینځته کیږي.خو دا بېخي غلطه ده.کله چې افکار د انسان په مغزو کې رامینځته کیږي او هره شېبه چې رامینځته کیږي، یوازې د ژبني موادو پر بنسټ رامینځته کیږي او موجودیت پیدا کوي. افکار د ژبې د اصطلاحاتو او عباراتو پر اساس رامینځته کیږي.

بربنډ افکار، له ژبني موادو او له «طبیعي جوهر» آزاد افکار شتون نلري. څنګه چې مارکس ویلي چې «ژبه د فکر مستقیم واقعیت دی» نو د فکر واقعیت په ژبه کې راڅرګندیږي. یوازې ایډه‌الیستان ویلی شي چې فکر د ژبې له «طبیعي جوهر» سره تړاو نلري او تفکر د خپل واقعیت لپاره ژبې ته اړتیا نلري.

---

[۱۷] ن. ی. مار باور درلود چې معمولي (وینایي) ژبه د خپل پیدایښت په لومړیو کې د جادوګرۍ وسیله او د غیب ویونکو جاودګرو په لاس کې وه. دا اصطلاح د مار له آثارو نقل شوی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډه دا چې په سمانتیک(ماناپوهنه)کې اغراق او ناسمه کارونه، ایډهالیزم ته د ن.ی.مار د لېږد لامل شو. نو دې پایلې ته رسیږو که سمانتیک(سماسیولوجي) له هغه ډول اغراق او ناسمې کارونې څخه وساتل شي. چې ن.ی.مار او د هغه ځینې «مریدان» یې تر سره کوي، د ژبپوهنې لپاره خورا ګټور تمامیدای شي.

۳.پوښتنه:تاسوکاملاً سم وایی چې د بورژوازي او پرولتاریا افکار، مفاهیم، عادتونه او اخلاقي آرونه له یو بل سره مستقیماً متضاد دي.د دې ښکارندو طبقاتي ځانګړتیا ښکاره ده چې د ژبې په سمانتیک اړخ(او ځینې وختونه د ژبې پر شکل ـ د کلیمو پر زېرمې ـ څرنګه چې په مقاله کې مو ورته په سمه توګه اشاره شوی)اغېزه کوي. آیا کولای شوو د ژبپوهنې د خاصو موادو او په سر کې د ژبې د سمانتیک اړخ د شننې پر مهال د هغو مفاهیمو له طبقاتي منځپانګې خبرې وکړو چې د ژبې په وسیله څرګندېږي؟په تېره بیا په هغو مواردو کې چې ژبه نه یوازې د انساني افکارو د څرګندونې لپاره کارول کیږي، بلکې په ورته وخت کې د واقعیت په اړه د انسان چلند هم ښکاره کوي، هغه چلند چې په کې د انسان طبقاتي پیوستون او نږدې والی په ښکاره توګه څرګندېږي؟

ځواب:که دا خبره یو څه لنډه کړو، نو غواړئ پوه شئ چې آیا طبقات پر ژبه اغېز لري؟ آیا هغوې خپلې ځانګړي کلیمې او اصطلاحات ژبې ته معرفي کوي؟ آیا داسې بېلګې شته چې د خپل طبقاتي تړاو له مخې دې خلک یوې ټاکلې کلیمې او یا اصطلاح ته بېلابېلې ماناګانې وکاروي؟

هو طبقات پر ژبه اغېز کوي، خپلې ځانګړې کلیمې او اصطلاحات ژبې ته دننه کوي او کله هم له یوې او ورته کلیمې او اصطلاح بېلابېلې ماناګانې اخیستل کیږي. په دې کې شک نشته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ځانګړې کليمې او اصطلاحات او همدا ډول په سمانتيک کې توپير د ټولو خلکو لپاره د عامې واحدې ژبې د تکامل په برخه کې جدي اهميت لرلی نشي او دا کليمې او اصطلاحات نشي کولای د ژبې اهميت کم او ځانګړتيا يې وربدله کړي.

ځکه چې:

لومړی، دا ډول ځانګړې کليمې او اصطلاحات او د سمانتيک توپيروالی په يوه ژبه کې ډېر کم دی، چې په سختۍ د يوې ژبې ټولټال يوه سلنه جوړوي. نو ويلی شو چې نژدې ټولې کليمې او اصطلاحات او همدا ډول سمانتيک يې د يوې ټولنې ټولو طبقو لپاره عام دی.

دوېم، ځانګړې کليمې او اصطلاحات چې يوڅه طبقاتي رنګ لري، له کوم «طبقاتي»ګرامري قاعدې سره(چې البته شتون نلري) په خبرو کې نه کارول کيږي، بلکې د عامې ژبې د ګرامري قاعدې مطابق کارول کيږي.

نو د همدې لپاره د خاصو کليمو او اصطلاحاتو شتون او د ژبې په سمانتيک کې د توپير واقعيت، نه يوازې دا چې د عامې واحدې ژبې شتون او اړتيا نه ردوي، بلکې دا اړتيا تاييدوي.

۴.پوښتنه:تاسو په خپله مقاله کې په سمه توګه، مار د مارکسيزم مبتذل کوونکی ګڼلی دی.آيا دا په دې مانا ده چې ژبپوهان، زموږ په ګډون ځوان ژبپوهان، بايد د مار د ژبپوهنې ټول ميراث رد کړي؛ د هغه چا ميراث، چې د ژبپوهنې په برخه کې د ډېرو ارزښتمنو څېړنو وياړلري؟ (کله چې بحث پيل شو، ملګرو چيکوباوا، سانژيف او نورو په دې اړه ليکنې کړي دي).آيا له مار سره د انتقادي چلند له امله نشو کولای هغه څه چې ګټور او ارزښتمن دي، ترې واخلو؟؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: ښکاره ده چې د ن.ی.مار په آثارو کې یوازې تېروتنې نشته، خو کله چې هغه په ژبپوهنه کې د مارکسیزم عناصر په تحریفي ډول وکارول، کله چې هغه کوښښ وکړ د ژبې یوه خپلواکه تئوري وړاندې کړي، نو ډېرې سترې تېروتنې یې وکړې.خو ن.ی.مار یو شمېر ښه، ګټور او پاخه لیکلي آثار هم لري، چې په هغو کې یې خپله تئوریکه ادعا هېره کړې او بېلابېلې ژبې یې په منصفانه، او باید ووایو په استادانه ډول تر شنني لاندې نیولي دي. په دې آثارو کې کولای شوو داسې ډېر شمېر شیان پیدا کړو چې ارزښتناک او ښوونیز دي. ښکاره ده چې دا ارزښتمن او ښوونیز شیان باید د ن.ی.مار له آثارو واخیستل شي او وکارول شي.

۵.پوښتنه: ډېر شمېر ژبپوهان، فورمالیزم د شوروي ژبپوهنې د غړنتیا له عمده لاملونو یو لامل ګڼي. ډېر لېوال یوو چې ستاسو په نظر پوه شوو چې په ژبپوهنې کې فورمالیزم څه ته وایي او څنګه کولای شوو وربانديې برلاسي شوو؟

ځواب:ن.ی.مار او «مریدان» یې هغه ژبپوهان چې د نوموړي «نوی دکترین» نه مني، په «فورمالیزم» تورنوي. ښکاره ده چې دا تور بی بنسټه او نامعقول دی.

ن.ی.مار ګرامر یوه تشه «فورمالیته» ګڼي او هغو کسانو ته چې ګرامري سیستم د ژبې بنسټ ګڼي فورمالیستان وایي، چې دا کاملاً احمقانه ده.

فکر کوم «فورمالیزم» د «نوي دکترین» د لیکوالانو لخوا اختراع شوی، چې په ژبپوهنې کې د مخالفینو په وړاندې خپله مبارزه اسانه کړي.

د شوروي د ژبپوهنې د غړندتیا لامل د ن.ی.مار او د هغه د «مریدانو» لخوا اختراع شوی «فورمالیزم» نه، بلکې په ژبپوهنه کې آراکچیفي رژیم او تئوریکی نیمګړتیاوې دي. آراکچیفی رژیم د ن.ی.مار د «مریدانو» لخوا رامینځته شو. په ژبپوهنه کې تئوریکه سرګرداني د ن.ی.مار او د هغه د نژدې همکارانو لخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

رامينځته شوه. د دې غړندتيا پای ته رسولو لپاره آراکچيفي رژيم او تئوريکه سرگرداني بايد له مينځه لاړه شي. د دې طاعوني ټپونو لېرې کول به د شوروي ژبپوهنه ورغوي، سمې لارې ته به يې برابره او د شوروي ژبپوهنه به قادره کړي چې د نړۍ په ژبپوهنې کې لومړی ځای خپل کړي.

۲۹ جون ۱۹۵۰

(پراودا، ۴ جولای ۱۹۵۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو ته ځوابونه

ملګري سانژیف ته

ښاغلی ملګریه سانژیفه،

لیک ته مو ځکه له ډېر ځنډ وروسته ځواب وایم، چې همدا پرون یې د مرکزي کمیټې له سیستم څخه ما ته راولېږه. بې له شکه د ګړدودونو په اړه زما دریځ دې سم تفسیر کړی دی.«طبقاتي» ګړدودونه، ښه به وي چې ځانګړې کلیمې او اصطلاحات ونومول شي، د پرګنو لخوا نه کارول کیږي، بلکې د ټولنې پورتنی کوچنی قشر ترې استفاده کوي. سربېره پر دې دا ډول ګړدودونه خپل ګرامري سیستم او د کلیمو بنسټیزه زېرمه نلري، نو خپلواکو ژبو ته بدلېدلې نشي.

خو بل اړخ ته سیمه ایزه («محلي») ګړدودونه د پرګنو لخوا کارول کیږي او خپل ګرامري سیستم او د ځانګړو کلیمو بنسټیزه زېرمه لري. له دې کبله ځینې سیمه ایزه ګړدودنه د ملتونو د جوړېدو په بهیر کې دا شونتیا مومي چې ملي ژبو ته بنسټ چمتو کړي او خپلواکو ملي ژبو ته تکامل وکړي. د بېلګې په توګه د روسي ژبې د کورسک ـ اورېل ګړدود (کورسک ـ اورېل «خبرې») چې د روسي ملي ژبې پیلامه یې جوړه کړه. دا خبره د اوکرائیني ژبې د پولتاوا ـ کیف ګړود په اړه هم سمه ده، چې د اوکرائنیي ملي ژبې لپاره یې بنسټ جوړ کړ. خو د دې ژبو نورو ګړدودونو خپله اصیلتیا ورکه او د دغو ژبو سره یوځای او په هغوې کې ورک شول.

معکوس بهیر هم رامینځته کیږي، کله چې یو ملیت د اقتصادي پرمختګ د اړینو شرایطو د نشتون له امله په ملت نه بدلیږي او د دغه ملیت واحده ژبه په دولت کې د ملیت د نه ادغام له امله له مینځه ځي. خو سیمه ایزه ګړدودنه، چې لا یې وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دی پیدا کړی چې په واحده ژبه کې په بشپړه توګه ګډ شي، بیا راژوندی کیږي او د جلا خپلواکو ژبو د جوړېدو پیلامه جوړوي. ممکن، دا بېلګه د ساري په توګه د منګولیایي واحدې ژبې په اړه سمه وي.

۱۱جولای ۱۹۵۰

پراودا، ۲ اګست ۱۹۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملگرو د. بلکین او س. فورر ته

ستاسو لیکونه مې تر لاسه کړل.

تېروتنه مو په دې کې ده، چې تاسې دوه بېلابېلې موضوعګانې سره ګډې کړې او ملګري کراشنینیکوا ته زما د ځواب د بحث موضوع مو له بلې موضوع سره بدله کړې ده.

۱. ما په خپل ځواب کې پر ن.ی.مار، چې د ژبې (وینایي) او فکر په موضوع کې، ژبه له فکر جلا کوي او په دې ډول ایډیالیزم ته ولیږي، نیوکه کړې وه.ما د همدې لپاره د هغو نورمالو انسانانو یادونه کړې چې د خبرو فکري استعداد لري. زه لا ډېر باوري شوی یم، چې د دې شان انسانانو تفکر یوازې د ژبني موادو په اساس رامینځته کیږي. هغه لغړ فکر، چې له ژبني موادو سره تړاو نلري، د هغو خلکو په مینځ کې شتون نلري چې د خبرو فکري استعداد لري.

تاسې د دې په ځای چې دا تز ومنئ او یا یې رد کړئ، هغو غیرنورمالو انسانانو ته اشاره کوئ، چې بې ژبې، کاڼه او ګونګیان دي او د خبرو لپاره ژبه په اختیار کې نلري. نو ښکاره ده، چې د هغوې فکر د ژبني موادو پر بنسټ نه رامینځته کیږي. څنګه چې ګورئ دا موضوع بېخي بله موضوع ده او ما تر بحث لاندې نیولې نه ده او نیولی یې هم نشم، ځکه ژبپوهنه له هغو عادي انسانانو سره تړاو لري، چې د خبرو استعداد لري، نه له هغو غیر عادي کاڼو ـ ګونګیانو سره چې د خبرو کولو استعداد ونلري.

تاسې د بحث موضوع له یو بل مطلب سره، چې زموږ د بحث موضوع نه ده، بدله کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.د ملګري بلکين له ليک څخه څرګنديږي، چې هغه د «الفاظو ژبه»(وينايي ژبه) د «حرکتونو او اشارو ژبې»(د مار په اصطلاح«لاسي» ژبې)سره برابره ګڼي. داسې ښکاري چې د هغه په فکر د حرکتونو او اشارو ژبه او د الفاظو ژبه يو ډول اهميت لري او کله چې انساني ټولنو د الفاظو ژبه نه درلوده، «لاسي» ژبې د الفاظو د ژبې پر ځای، چې وروسته رامينځته شوه، کاريدله.

که ملګری بلکين په رښتيا دا ډول فکر کوي، نو لويه تېروتنه کوي. وينايي ژبه يا د الفاظو ژبه د بشري ټولنې هغه يوازينۍ ژبه ده چې کولای شي د خلکو د اړيکو د مناسبې وسيلې په توګه تل کارنده ووسي.تاريخ داسې انساني ټولنه، ان ډېره وروسته پاتې ټولنه نه پيژني چې خپله ځانګړې وينايي ژبه ونلري. توکمپيژندنه (ايتنوګرافي) داسې يو وروسته پاتی قوم نه پيژني چې خپله وينايي ژبې يې نه وي درلودلې، که په تيرې پيړۍ کې د استرالياياناو او يا د تييرا دل فيګو[18] په څېر زاړه او ان ډېر لرغوني قومونه هم وي.د بشريت په تاريخ کې وينايي ژبه يو له هغو ځواکونو څخه وه چې له انسانانو سره يې مرسته وکړه چې د ژويو له نړۍ بېل، په ټولنو کې سره راټول او خپل د تفکر استعداد پرمختللی او ټولنيز توليد تنظيم کړي، د طبيعي ځواکونو په وړاندې برياله مبارزه مخ ته بوځي او نننۍ پرمختګ ته ورسيږي.

د همدې لپاره په اصطلاح د حرکتونو او اشارو ژبه، چې ضعيفه او محدوديتونه يې زيات دي، د غوږېدو وړ نه ده. دا اصلاً کومه ژبه نه ده، ان د ژبې ځايناستی يې

[18] تييرا دل فيګو په لاتينه امريکې کې پرته سيمه ده، چې اوس د ارجانتين او چيلي تر مينځ ويشلی شوی ده. دا سيمه، چې د «اور ځمکې» په نامه يادېږي يو له هغه لرغونو سيمو ده، چې تر ټولو پخوانيو انسانانو په کې ژوند درلود ـ پښتو. ژ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼلی نشوو، چې په يو ډول نه يو ډول د وينايي ژبې پر ځای وکارول شي. د حرکتونو او اشارو ژبه، که څه هم ډېر زيات محدود امکانات لري، خو د يوې مرستندويه وسيلې په توګه يې انسان کله ناکله د خپلو خبرو پر دغه يا هغه ټکي د ټينګار په موخه کاروي. څرنګه چې ساده لرګين رمبی د يو پرمختللي پنځه‌پال ځنځيري تراکتور يا د تخم شيندنې تراکتور سره پرتله کيدای نشي، همدا ډول د حرکتونو او اشارو ژبه له وينايي ژبې سره د پرتلې وړ نه ده.

۳. داسې ښکاري چې تاسې لومړی له کنيو ـ ګونګيانو سره لېوالتيا لری، بيا د ژبپوهنې له مسئلو سره. داسې برېښي چې دقيقاً همدې وضعيت هڅولی يې، چې يو لړ پوښتنې له ما وکړې. ښه خبره ده، که تاسې ټينګار کوئ، زه ستاسې د هيلې د پوره کېدو مخالف نه يم.

د کنيو ـ ګونګيانو موضوع څه ده؟ آيا دوی د فکر کولو استعداد لري؟ آيا کولای شي افکار وزېږوي؟ هو، هغوی د فکر کولو استعداد لري او د هغوی په مغزو کې افکار رامينځته کيږي. ښکاره ده، له هغه ځايه چې کاڼه ـ ګونګيان د خبرو له استعداده بی برخې دي، د هغوی فکر د ژبني موادو پربنسټ نه زېږول کيږي. آيا دا موضوع نه ښکاره کوي چې د کنيو ـ ګونګيانو افکار بربنډ دي او(د مار په اصطلاح) له «طبيعي معيارونو» سره تړاو نلري؟ نه، داسې نه ده. د کنيو ـ ګونګيانو افکار يوازې د هغو انځورونو، احساساتو او تصوراتو پر بنسټ راڅرګندېږي او شتون لري، چې په ورځني ژوند کې د بهرنۍ نړۍ د اشياو او د هغوی تر مينځ د اړيکو له لارې د دوی په افکارو کې رامينځته کيږي. ښايي د باصرې، لامسې، ذائقې او شامې حواسو مننديوی ووسو. افکار له دې انځورونو، احساساتو او تصوراتو پرته، تش او له محتوای محرومه او د همدې لپاره شتون نلري.

۲۲ جولای ۱۹۵۰(پراودا،۲ اګست۱۹۵۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ا. خولوپف ته

لیک دې راورسېده.

د زیاتې بوختیا له امله په ځواب لیکنې کې وځنډېدم. لیک دې په ضمني ډول له دوو فرضونو سره ادامه مومي: لومړی فرض دا دی چې کولای شوو د دې یا هغه لیکوال له آثارو خبره نقل کړو، بې له دې چې په پام کې ونیسو چې دا خبره له کوم تاریخي پېر سره اړیکه لري. دویم فرض دا دی چې د مارکسیزم دا یا هغه فورمول او استنباط، چې د یو تاریخي پېر د تکامل د مطالعې پایله ده، د ټولو تاریخي پېرونو لپاره سم او د همدې لپاره باید ثابت وساتل شي.

باید وویل شي چې دا دواړه فرضونه په بشپړه توګه ناسم دي.

دا هم څو مثالونه:

۱. د تېرې پېړۍ په څلوېښتمو کلونو کې، کله چې لاانحصاري پانګوالي موجوده نه وه، کله چې پانګوالۍ د یو څه نرمښت سره صعودي پرمختګ درلود او هغو نویو ټاټوبو ته یې پراختیا مونده، چې لا اشغال شوي نه وو او د پانګوالۍ د ناموزون تکامل قانون لا په بشپړه توګه پلي شوی نه و؛ مارکس او انګلس دې پایلې ته ورسېدل چې سوسیالیستي انقلاب په یو ټاکلي هېواد کې بریا ته رسېدلې نشي او یوازې په ټولو یا په ډېرو متمدنو هېوادونو کې د عمومي ضربې په پایله کې دا انقلاب بریالی کېدای شي. دا پایله، وروسته ټولو مارکسیستانو ته په یو لارښود آر بدل شو.

خو د شلمې پېړۍ په لومړیو، په ځانګړې توګه د اولې نړیوالې جګړې په بهیر کې، کله چې ټولو ته روښانه شوه چې غیر انحصاري پانګوالي په څرګند ډول انحصاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

پانګوالۍ ته تکامل موندلې، کله چې هسکېدلې پانګوالي په مړېژنې پانګوالي بدله شوه، کله چې جګړې د نړيوالی امپرياليستي جبهې نه رغېدونکي کمزورتياوې ښکاره کړې او د تکامل نامتوازن قانون دا وښوده چې پرولتاريايي انقلاب په بېلابېلو هېوادونو کې په بېلابېلو وختونو کې تر سره کېدای شي؛ لنين د مارکسيستي تيوري پر بنسټ دې پايلې ته ورسيد، چې د تکامل په نويو شرايطو کې سوسياليستي انقلاب په يو جلا هېواد کې هم بشپړې بريا ته رسېږي. لنين دا وښوده، چې په ځينو او يا ټولو متمدنو هېوادونو کې د سوسياليستي انقلاب هم‌مهاله بريا په دغه هېوادونو کې د انقلاب د نامتوازنې ودې له امله ناشونی او د مارکس او انګلس زوړ فورمول له اوسني تاريخي شرايطو سره نور د مطابقت وړ نه دی.

څرنګه چې ښکاري دلته موږ د سوسياليزم د بريا د مسئلې په اړه دوه بېلابېلې پايلې لرو، چې نه يوازې د يو بل متناقضې دي، بلکې ان يو بل نفی کوي. هغه دګماتيستان او تلموديان[19] چې د يوې موضوع په منځپانګې کې له تعمق او تاريخي شرايطو پرته په ميکانيکي ډول خبره رانقلوي، امکان لري ووايي، چې له

---

[19] تلمود:د يهودانو هغه کتاب دی چې په کې د يهودو د هغو سنتونو او د موسی د شرايع تفسير شامل دی، چې يهودو علما او روحانيونو د اجتهاد په توګه پر تورات ليکلي دي. د دې سربېره په دې کتاب کې تاريخي پيښې او اسطورې هم شاملې دي.

تلمود په دوه ډوله دی:يو د اورشليم تلمود دی، چې د څلورمی زېږديزی پېړۍ شاوخوا تاليف شوی او بل د بابل تلمود دی، چې په شپږمه پېړۍ کې تاليف شوی دی. يهودان، دا کتاب له تورات وروسته، يو مقدس کتاب ګڼي.

دلته له تلموديانو څخه موخه، هغه کسان دي چې د تيوريګانو سره د منطقي چلند پر ځای دګماتيستي او کتابي چلند کوي. پښتو. ژ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې دوو پایلو یوه یې مطلقاً غلطه او باید لېرې واچول شي او بله یې مطلقاً سمه او باید د تکامل پر ټولو پېرونو یو ډول تطبیق شي. مارکسیستان دا کار نه کوي، خو په دې پوهېږي چې دګماتیستان او تلمودیان تېروتنه کوي. مارکسیستان دا کار نه کوي، خو په دې پوهېږي چې دا دواړه پایلې سمې دي، خو نه په مطلق ډول؛ هره پایله د خپل مهال سره سمه ده:د مارکس او انګلس پایله د غیرانحصاري پانګوالۍ د دورې لپاره او د لنین پایله د انحصاري پانګوالۍ د دورې لپاره سمه ده.

۲. انګلس په «انتي دورینګ» کتاب کې ویلي دي، چې له سوسیالیستي انقلاب وروسته، دولت د زوال لپاره چمتوالی نیسي. زموږ په هېواد کې د سوسیالیستي انقلاب له بریا وروسته په ګوند کې دګماتیستان او تلمودیان د دې غوښتونکي شول چې ګوند باید د دولت د ژر زوال، د دولتي سازمانونو د انحلال او له دایمي پوځ څخه د تېرېدنې لپاره قدمونه پورته کړي.

خو د نړیوال شته وضعیت د مطالعې له مخې، د شوروي مارکسیستان دې پایلې ته ورسېدل چې د پانګوالۍ له کلابندۍ سره، کله چې یوازې په یو هېواد کې سوسیالیستي انقلاب بري ته رسېدلی او په نورو ټولو هېوادونو کې پانګوالي واکمنه ده، د دې لپاره چې دغه هېواد د پانګوالۍ د کلابندۍ په وسیله ونه ځپل شي، د بریمن انقلاب ټاټوبی نه باید کمزوری شي، بلکې باید په هره برخه کې خپل دولت، د دولت ارګانونه، استخباراتي ارګانونه او پوځي ارګانونه پیاوړي کړي.

روسي مارکسیستان دې پایلې ته ورسیدل، چې د انګلس دا فورمول هغه وخت سم دی چې سوسیالیزم په ټولو او یا ډېرو هېوادونو کې بریا ته ورسیږي؛ دا فورمول په داسې شرایطو کې د تطبیق وړ نه دی، چې سوسیالیزم یوازې په یو هېواد کې بري ته رسېدلی وي او په نورو ټولو هېوادونو کې پانګوالي واکمنه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ښکاره ده چې دلته د سوسیالیستي دولت د برخلیک په اړه دوه فورمولونه لروو، چې هر یو بل نفي کوي.

دګماتیستان او تلمودیان ممکن ووایي چې دا ډول وضعیت د زغم نه وړ شرایط رامینځته کوي، ښایي یو له دې فورمولونو د مطلق غلط فورمول په توګه لېرې واچول شي او بل فورمول د مطلق سم فورمول په توګه، د سوسیالستي دولت د تکامل په ټولو مهالونو تطبیق شي. مارکسیستان دا کار نشي کولای، خو په دې پوهېږي چې دګماتیستان او تلمودیان ناسم دي. دا دواړه فورمولونه، سم دي؛ خو نه په مطلق ډول، هر یو یې د خپل وخت لپاره سم دی:د شوروي مارکسیستانو فورمول په یو او یا څو هېوادونو کې د سوسیالیزم د بریا پر مهال سم دی، خو د انګلس فورمول د هغه وخت لپاره سم دی، چې په بېلابېلو هېوادونو کې د سوسیالیزم مداومه بریا په ډېري هیوادونو کې د سوسیالیزم د بریا لامل او د دغه فورمول د تطبیق لپاره اړین شرایط رامینځته شوي وي.

د دې مثالونو شمېر زیاتولی شوو.

د ژبې د مسئلې په تړاو هم دغه شان دوه بېلابېل فورمولونه سم دي. هغه فورمولونه چې د ستالین له بېلابېلو آثارو اخیستل شوي او د ملګري خولوپف په لیک کې رانقل شوي، د ستالین «د ژبپوهنې په اړه د مارکسیزم لید دود» اثر ته مراجعه کوي. د دې مراجعې پایله دا ده، چې د دوو ژبو د امتزاج له امله معمولاً یوه ژبه بریالی او بله نابودیږي او د دوو ژبو امتزاج، نوې ژبه ـ دربمګړې ژبه ـ نه زېږوي، بلکې له دې ژبو یوه ژبه خوندي پاتی کیږي. هغه بیا د شوروي اتحاد د کمونیست (بلشویک) ګوند شپاړسمې کنګرې ته د ستالین وړاندې شوي ګزارش ته مراجعه کوي، چې په کې ویل شوي چې په نړیواله کچه د سوسیالیزم د بریا په دوران کې، کله چې سوسیالیزم پیاوړی کیږي او د ورځني ژوند برخه ګرځي، ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبې په ناچاره په يوې عامې ژبې کې ګډېږي، چې ښکاره ده دا ژبه نه وليکاروسي[۲۰] ژبه ده او نه هم آلماني ژبه، بلکې يوه نوې ژبه ده. د دې دوو فورمولونو په پرتليز جاج ليدل کيږي چې دا دوه فورمولونه نه يوازې دا چې له يو بل سره اړخ نه لګوي، بلکې يو بل نفي کوي.د دې وضعيت په ليدو، ملګرى خولوپف نهيلى کيږي او په خپل ليک کې کاږي: «ستا له مقالې په دې پوه شوم چې د ژبو له امتزاج څخه هيڅکله نوې ژبې نه رامينځته کيږي، خو د مقالې مخکې، د شوروي اتحاد د کمونيست (بلشويک) ګوند په شپاړسمه کنګره کې ستا د وينا له مخې مې کلک باور درلود، چې په کمونيزم کې ټولې ژبې په يوه عمومي ژبه کې ګډېږي.»

ښکاره ده چې په دې دوو فورمولونو کې د تناقض له کشفولو وروسته او په دې کلک باور درلودل چې دا تناقض بايد له مينځه لاړ شي، ملګرى خولوپف د دې اړتيا ويني چې له دې فورمولونو څخه يو يې بايد د غلط فورمول په توګه لېرې واچول شي او بل يې د ټولو پېرونو او هېوادونو لپاره د سم فورمول په توګه کلک ونيول شي، خو دا چې کوم فورمول بايد کلک ونيول شي، هغه ورباندې نه پوهېږي. د دې وضعيت پايله نهيليتوب دى. ملګرى خولوپف ان شک نه کوي چې کيداى شي دواړه فورمولونه سم وي، خو هر يو د خپل وخت لپاره.

دګماتيستان او تلموديان، چې د موضوع ماهيت نه سپړي، په ميکانيکي ډول او له هغو تاريخي شرايطو پرته خبرې رانقلوي چې موضوع ورسره تړاو لري. د همدې لپاره دوى له نهيليتوب سره مخ کيږي. که چيرې يو څوک د موضوعاتو منځپانګه

---

[۲۰] وليکاروسان(لوى روسان)چې منظور په خپله روسان دي.روسانو له انقلاب مخکې ځان ته وليکاروس او اوکرائينيانو ته يې«مالوروس»(کوچني روسان) او بلاروسانو يې«بلوروس» (سپين روسان) ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ارزونې لاندې ونیسي، نو هیڅکله به نهیلی نشي. حقیقت دا دی چې د ستالین «د ژبپوهنې په اړه د مارکسیزم لیددود» رساله او د ګوند په شپاړسمې کنګرې کې د ستالین وینا، دوه بشپړ جلا پېرونه په پام کې لري او د همدې لپاره دوه مختلف فورمولونه وړاندې کیږي.

هغه فورمول چې ستالین په خپله رساله کې وړاندی کړی او هلته د ژبو له امتزاج غږیږي، موخه یې په نړیواله کچه د سوسیالیزم له بریا مخکې پېر دی، کله چې په نړۍ کې زبیښاکګرې طبقې حاکمه ځواکمنتیا لري؛ کله چې ښکېلاک او ملي ستم په خپل قوت پاتی دی؛ کله چې د دولتونو تر مینځ د اختلافاتو له امله د ملتونو تر مینځ ملي جلاتوب او دوه اړخیزه بی اعتمادي په خپل ځای ټینګه پاتی ده؛ کله چې د ملي حقوقو تساوی شتون نلري ـ څرنګه چې اوس یې نلري؛ کله چې د ژبو امتزاج، د یوې ژبې د واکمنتیا لپاره د مبارزې له لارې تر سره کیږي؛ کله چې د ملتونو او ژبو تر مینځ د سوله ایزې او دوستانه مرستې لپاره اړین شرایط نه وي ـ څنګه چې اوس نشته؛ او کله چې د ژبو متقابله مرسته او بډاینه، چې ورته اړتیا ده، نه وي، بلکې ځینې ژبې مدغمې او ځینې ژبې بریالې کړای شي؛ نو ښکاره ده چې په داسې شرایطو کې یوازې غالبې او مغلوبې ژبې لرلی شوو. دقیقاً همدا شرایط دي چې د ستالین فورمول یې په پام کې نیسي کله چې وایي، چې د ژبو د امتزاج ـ د بېلګې په توګه د دوو ژبو د امتزاج ـ پایله نه یوه نوې ژبه، بلکې د یوې ژبې بریا او د بلې ژبې ماته ده.

د ستالین دویم فورمول، چې په یوې عامې ژبې کې د نورو ژبو ادغام ته په کې اشاره شوی او د ګوند شپاړسمې کنګرې ته د هغه له وینا اخیستل شوی، بل پېر په پام کې لري: په نړیواله کچه د سوسیالیزم تر بریا وروسته پېر؛ کله چې نور نړیوال امپریالیزم شتون نه لري؛ کله چې زبېښاکګرې طبقې نابودې شوي او د ملي ستم

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښکېلاک جرړې ایستل شوي؛ کله چې ملي جلاتوب او متقابلې بی اعتمادۍ خپل ځای متقابل اعتماد او د ملتونو تر مینځ حسنه اړیکو ته پریښودلی؛ کله چې د ملتونو برابري پلې شوې؛ کله چې د ژبو د ځپلو او ادغامولو سیاست نور منسوخ شوی؛ کله چې د ملتونو تر مینځ مرسته رامینځته شوې او ملي ژبو ته دا شونتیا برابره شوی چې د ګډې مرستې له لارې په آزاده توګه یوه او بله بډایه کړي؛ نو ښکاره ده چې په دې شرایطو کې نور د ځینو ژبو ځپل او نابودول او د ځینو ژبو بریا د پوښتنې وړ هم نه ده. په دغسې پېر کې نور دوه ژبې نه لرو، چې د ژبو په مبارزه کې یوه یې ماته وخوري او بله یې بریالۍ راوځي، بلکې سلګونه ملي ژبې لرو چې له مینځه به یې د ملتونو د اوږدې اقتصادي، سیاسي او کلتوري مرستو په پایله کې، لومړی تر ټولو بډایه او متحده سیمه ایزې ژبې راڅرګندېږي او وروسته به دا سیمه ایزې ژبې په یوې واحدې نړیوالې ژبې کې ګډېږي؛ ښکاره ده، چې دا ژبه به نه الماني وي، نه روسي، نه انګلیسي، بلکې یوه نوې ژبه به وي، چې د ملي او سیمه ایزو ژبو ښه عناصر به یې جذب کړي وي.

دا دوه جلا فورمولونه چې د ټولنې د دوو بېلابېلو تکاملي پېرونو سره تړاو لري او دقیقاً د دې لپاره، چې له دوو پېرونو سره تړاو لري، نو دواړه سم دي ـ خو هر یو د خپل پېر لپاره.

دا غوښتنه چې دا فورمولونه دې یو بل سره تناقض ونلري او یو بل دې نفی نکړي، هومره بابېزه ده، لکه چې وغوښتل شي د پانګوالۍ د واکمنۍ پېر دې د سوسیالیزم د واکمنۍ له پېر سره تناقض ونلري او سوسیالیزم او پانګوالي نباید یو بل نفی کړي.

دګماتیستان او تلمودیان، مارکسیزم او د مارکسیزم جلا پایلې او فورمولونه د متعصبانه عقایدو هغه ټولګه ګڼي، چې د ټولنې د تکامل له شرایطو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

«هیڅکله» بدلون نه مومي او د بدلون په وړاندې مقاومت کوي. دوې باور لري که چیرې دا پایلې او فورمولونه په ښه توګه زده کړي او په تصادفي ډول یې نقل کړي، نو دوې به د هرې ستونزې د حلولو توان ولري؛ خیال کوي چې په حافظه کې د دې پایلو او فورمولونو ثبتول به وکړاي شي دا پایلې او فورمولونه به د ټولو مهالونو او هېوادونو او د ژوندانه ټولو برخو لپاره کارنده کړي. خو داسې باور به یوازې هغه کسان ولري چې د مارکسیزم لیکنې ګوري خو منځپانګه یې نهویني، دوی کولای شي مارکسیزم له یاده زده کړي، خو په مانا یې نه پوهېږي.

مارکسیزم د طبیعت او د ټولنې د تکامل د قوانینو علم، د ستمځپلو او استثمار شویو ولسونو د انقلاب علم، په ټولو هېوادونو کې د سوسیالیزم د بریا علم او د کمونیستي ټولنې د جوړولو علم دی. مارکسیزم د علم په توګه نشي کولای ثابت پاتې شي، تکامل کوي او بشپړېږي. مارکسیزم د خپل تکامل په ترخ کې نشي کولای د تازه تجربو او نویو معلوماتو په وسیله بډای نشي او په دې توګه ځینې فورمولونه او پایلې یې د وخت په تېرېدو سره خپل ځای نویو فورمولونو او پایلو ته ونسپاري، هغه فورمولونو او پایلو ته چې له نویو تاریخي دندو سره اړخ لګوي. مارکسیزم داسې پایلې او فرمولونه نه مني چې د ټولو دورو او پېرونو لپاره ثابت وي. مارکسیزم د هر ډول دګماتیزم دښمن دی.

۱۸جولای ۱۹۵۰

پراودا، ۲ اګست۱۹۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

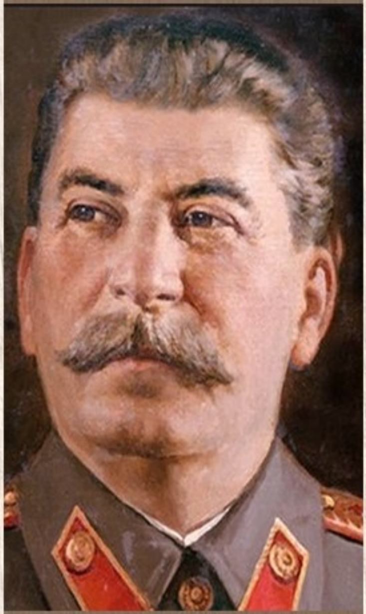

«ژبه یوه وسیله ده، هغه افزار دی چې په مرسته یې خلک له یو بل سره خبرې اترې کوي، اندونه سره بدلوي رابدلوي او یو بل پېژني. له هغه ځایه چې ژبه له فکر سره مستقیم تړاو لري؛ نو فکر په کلیمو کې ثبت او سمبالوي او بیا د کلیمو د ترکیبولو له لارې هغه په جملو بدلوي. نو ویلی شوو چې ژبه د فکر او د انسان د فکري فعالیتونو د بریاوو د بهیر پایله ده چې په انساني ټولنه کې د اندونو مبادله شوني کوي.»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library